

Fotografie v časopisu Živel

BcA. Dušan Tománek

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Kabinet teoretických studií
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Dušan TOMÁNEK**
Osobní číslo: **K10309**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Reklamní fotografie**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **1. Teoretická část:**
Fotografie v časopisu Živel

2. Praktická část:
a) Publikace: Alois Nebel
b) Výstavní soubor: Kroje, metal, katolická církev

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

rozsah práce: min. 35 stran textu + předepsané přílohy. Součástí obhajoby práce i hodnocení je přednáška na téma teoret. části Diplomové práce po dobu 25 min. včetně obrazové prezentace. Přednáškou se nerozumí přečtení obsahu práce.

2. Praktická část:

a) reprezentativní publikace na zvolené téma: cca 20 fotografií, odevzdává se definitivní podoba vázaná publikace včetně grafické úpravy titulní strany, řešení jednotlivých stran či kapitol, doporučený formát min. A4 nebo formát odvozený. Současně se odevzdává 10 ks zdrojových originálních fotografií ve formátu 30x40 cm nebo odvozeném, adjustovaných ve formě výstavních zvětšení a instalovaných. Publikace bude obsahovat krátký informativní text. Text musí projít jazykovou korekturou

b) volný výstavní soubor: ucelený, koncipovaný soubor fotografií (explikace + písemná obhajoba), odevzdává se 12 až 15 ks fotografií v archivní kvalitě, výstavní formát, libovolná technika, adjustováno + písemná obhajoba cca 2 str. textu

Současně budou všechny části praktické i teoretická práce odevzdány v digitální podobě na 2ks CD v daném rozlišení v předepsané kvalitě.

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimálním počtu 10 ks obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK.

Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Vilém Flusser: Za filosofii fotografie. Nakladatelství Hynek s.r.o., 1994

Filip Láb a Pavel Turek: Fotografie po fotografii. Nakladatelství Karolinum, 2009

Michal Nanoru: Typografický street style a fotografie. Bakalářská práce. FSV UK, 2002

Michal Nanoru: Jakoby fotograf nic nedělal, rozhovor se Steven Shorem. In: Časopis Živel č. 29, 2009

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Lucia Fišerová

Ústav reklamní fotografie a grafiky

Datum zadání diplomové práce:

29. října 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

17. května 2013

Ve Zlíně dne 2. května 2013

doc. MgA. Jana Janiková, ArtD.
děkanka

Mgr. Lukáš Gregor
ředitel ústavu

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Fotografie v časopisu Živel vypracoval samostatně s použitím odborné literatury a pramenů, uvedených na seznamu, který tvoří přílohu této práce.

15. května 2013

.....
BcA. Dušan Tománek

ABSTRAKT

Ve své práci se chci věnovat úloze fotografie v časopise Živel od jeho začátku v roce 1995, do současnosti v roce 2013. Na vybraných příkladech chci ilustrovat vývoj formy a stylu fotografie a její úlohu v časopise. S ohledem na obsahovou a formální výjimečnost titulu Živel v rámci českých časopisů jsem toho názoru, že fotografie v jednotlivých číslech si zaslouží detailnější rozbor, jak z hlediska jednotlivých snímků, tak kontextu další tvorby jejich autorů.

Klíčová slova:

fotografie, grafický design, typografie, autor, vizuální kód, portrét, postprodukce, úvaha, organismus, platforma

ABSTRACT

In the thesis, I intend to write about the part photographs played in the Živel magazine since it was established in 1995, up to present in 2013. I intend to use selected examples of photographs to describe the development of the form and style of photographs and their role in the magazine. Considering the content and formal rarity of the Živel magazine among Czech magazines, I believe that photographs in individual issues deserve a more detailed analysis, both from the point of view of particular photographs and the context of works of their authors.

Keywords:

photography, graphic design, typography, author, visual code, portrait, postproduction, contemplation, organism, platform

Za spolupráci při diplomové práci bych rád poděkoval vedoucí práce Mgr. Lucii Fišerové, žijícím legendám Kláře Kvízové, Petru Krejzkovi, Václavu Jiráskovi, Robertovi V. Novákovi a Michalovi Nanoru.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA A STRUČNÁ HISTORIE ČASOPISU ŽIVEL	11
2 AUTORSKÁ FOTOGRAFIE V ČASOPISE ŽIVEL	13
3 VÝVOJ FOTOGRAFIE V ČASOPISE ŽIVEL	17
3.1 ŽIVEL VE FOTOGRAFII.....	17
3.2 FOTOGRAFIE V ŽIVLU Č. 1 – 28	18
3.3 FOTOGRAFIE V ŽIVLU Č. 29 – 36	25
4 CHARAKTERISTIKA FOTOGRAFIE V SOUČASNÉM ŽIVLU A ZAŘAZENÍ JEJICH AUTORŮ DO KONTEXTU SOUČASNÝCH PŘÍBUZNÝCH TITULŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ	51
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
SEZNAM OBRÁZKŮ	57
SEZNAM PŘÍLOH	59

1. ÚVOD

Motto:

„Živel je back. Když jsme to před dvěma roky zapíchli, nikdy by nás nenapadlo, že s tímto šíleným plátkem zase někdy budeme strašit podivné teenagery nebo pomalu stárnoucí agery, kteří si po jízdě na tobogánu naivních 90. let olizují rány v kruhu založených rodin nebo v doupatech osamělosti a synapse mají přehlacené sociálními závazky všeho druhu.“

(Petr Krejzek, aka Morten)¹

Ve své práci chci zkoumat úlohu a postavení v fotografii ve časopisu Živel. Časopis Živel představuje na české scéně tištěných médií ojedinělý fenomén, který se od ostatních titulů odlišuje v mnoha směrech. Výrazným profilováním textů oproti mainstreamovým periodikům, silným autorským grafickým designem, až po celkem “nepodstatný” detail, tedy soustředění se právě na detail – časopis naprosto neuznává periodicitu, tedy nikdo, ani sami autoři, netuší, kdy vlastně vyjde další číslo.

Fotografie v časopise Živel plní specifickou úlohu, která se proměňovala během dvaceti let trvání titulu. Mým cílem je tento vývoj charakterizovat, popsat a uvést v časovém kontextu se současnými „příbuznými“ tituly. Součástí práce je i jmenný rejstřík nejvýraznějších autorů fotografií v Živlu s krátkými medailony a obrazová příloha fotografických titulních stran pro Živel charakteristických.

Závěrem mé práce by měla být syntéza, která pojmenovává celkový koncept časopisu Živel a jeho základní postoje shrnuté v podtitulu „*Overground against Monoculture*“.

¹ Živel č. 29, léto 2009, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA A STRUČNÁ HISTORIE ČASOPISU ŽIVEL

Časopis Živel vznikl v roce 1995 jako projekt grafických designérů Petra Krejzka, člena kultovní brněnské multi-oborové skupiny Bratrstvo a milovníka sci-fi, který dříve koketoval se založením brněnského časopisu Orbital, grafické designérky Kláry Kvízové, sci-fi publicisty Ivana Adamoviče a za podpory Dalibora Kubíka. Autorem názvu Živel byl podle jedné verze Longin Albert Wdowiak, hudebník, manažer a dramaturg. Podle druhé Ivan Adamovič, první šéfredaktor Živlu.

Časopis Živel se hlásil jako nástupce undergroundového samizdatového časopisu Vokno. Samizdatový časopis Vokno vydával od roku 1979 František Stárek, člen sdružení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, jako hlavní periodikum kulturního undergroundu. Do časopisu přispívali také další členové Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, například Ivan Jirous a Dana Němcová. V souvislosti s vydáváním časopisu Vokno byli v roce 1981 zatčeni a později odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody. Redakce také záhy vydávala knihy ve stejnojmenné samizdatové edici. Od sedmého čísla Vokna byl na obálce uveden podtitul „časopis pro druhou i jinou kulturu“, což považují za inspiraci k podtitulu Živlu „*Overground against Monoculture*“.

Po roce 1989 se Vokno transformovalo ze samizdatu na běžný časopis a v několika posledních číslech Vokna se jako autoři grafického designu prosadili právě Petr Krejzek a Klára Kvízová.

Václav Jirásek: „*Vokno byla startovací plocha, ale Petr už někdy v páté třídě na základce navrhl svůj časák. Odjakživa se o to zajímal. Vokno byla pro něj a pro Kláru (Kvízovou) získat zkušenosti, jak se dělá časák. Ve Voknu si v praxi vyzkoušeli, jak se vyrábí časopis. Možná je právě při práci na Voknu napadlo, že by bylo dobré vyrobit vlastní časopis.*“²

Živel tedy celkem přirozeně našel vydavatele ve Sdružení na podporu vydávání časopisů, které vydávalo další tituly jako Revolver revue nebo Konzerva/Na hudbu.

Obsahová náplň časopisu vznikla téměř intuitivně. Jednalo se o první místní časopis se zaměřením na urbánní, streetovou kulturu, s výraznými odbočkami k žánru sci-fi a

² TOMÁNEK DUŠAN: Rozhovor s Václavem Jiráskem, 2013, dostupný z: Příloha PII

cyberpunkovými až post-katastrofickými prvky. Téměř vizionářsky, s ohledem na euforická, čerstvě demokratická devadesátá léta, působí jakési obsahové varování před jediným světonázorem, jedinou „správnou cestou“. Zde lze spatřovat výrazný ideový odkaz časopisu Vokno. Jeden ze zakladatelů Živlu, Ivan Adamovič: „*Témata jsou všude kolem a nabalují na sebe nápady. Stačí si jen nějaké téma vybrat, nějakou dobu ho mít na paměti, a samo obroste konkrétnějšími náměty zachycenými z okolního víru informací. Když je člověk dost otevřený nejružnějším informačním zdrojům, náměty přicházejí samy. Větší problém je pak udělat z nich článek, který má hlavu a patu, cit.*“³

Pokud existuje předobraz Živlu, lze za něj považovat kalifornský cyberpunkový časopis *Mondo 2000*, s původním názvem *High Frontiers*.

„*Mondo 2000* původně vznikl jako *High Frontiers* v roce 1984, šéfredaktor byl R. U. Sirius (pseudonym Kena Goffmana). Po něm přišla šéfredaktorka Alison Bailey Kennedy, aka “*Queen Mu*” a “*Alison Wonderland*“.

K Siriovi se jako editor přidal hacker Jude Milhon (aka St. Jude), časopis byl v roce 1988 přejmenován na *Reality Hackers*, název lépe souzněl s drogovou a počítačovou tematikou, které se časopis věnoval. V roce 1989 se časopis vrátil k původnímu názvu *Mondo 2000*. Art director a fotograf Bart Nagel, průkopník *Photoshop Collage*, stojí za zrodem elegantně surrealistické estetiky časopisu. R. U. Sirius z redakce odešel v roce 1993, zhruba ve stejnou dobu, kdy vznikl časopis *Wired*. Časopis nadále vycházel do roku 1998, celkem vyšlo 17 čísel.“⁴

³ ADAMOVIČ Ivan: Po Silvestru přijde postmileniální kocovina, 1999. *Idnes* [online]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/po-silvestru-prijde-postmilenialni-kocovina-fa0-/show_aktual.aspx?c=990504_173831_rozhovory_toy

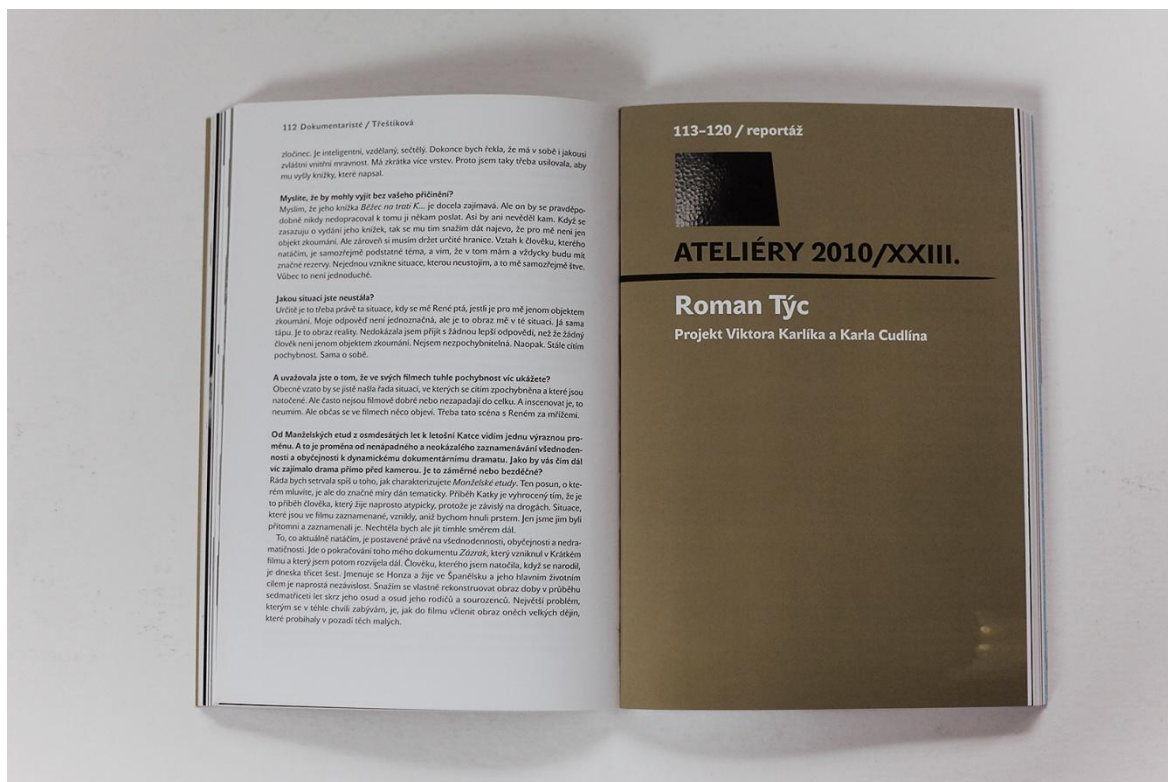
⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Mondo_2000#History

2 AUTORSKÁ FOTOGRAFIE V ČASOPISE ŽIVEL

Důležitým prvkem v obsahové náplni Živlu je od jeho počátku autorská fotografie. Výrazná role fotografie v designu Živlu byla jedním z prvků, který odlišoval časopis od příbuzných titulů. Revolver Revue v grafické úpravě Viktora Karlíka poskytovala fotografii výrazně menší prostor, důraz byl kladen především na text a výtvarné umění. Fotografie v Revolver Revue měla a má vlastně dodnes svůj vlastní „chlívek“ v příloze na křídovém papíru, něco jako fotografické ghetto s obsahem souvisejícím spíše formálně.

Obr. 1 CUDLÍN Karel, Revolver Revue č. 80, podzim 2010, s. 118-119, Praha: Společnost pro Revolver Revue, ISSN-1210-2881

Obr. 2 Revolver Revue č. 80, podzim 2010, s. 112-113, Praha: Společnost pro Revolver Revue, ISSN-1210-2881

Živel fotografii aktivně zapojil do obsahu magazínu, od titulní strany přes portrétní fotografie k rozhovorům či ilustrační fotografie k jednotlivým tématům. Fotografie je zde v dokonalé symbióze s textovým obsahem a grafickou úpravou. Je funkční součástí časopisu, nefiguruje zde jako „profil autora“ ve zvláštním oddílu časopisu. „*Grafická úprava Živlu tvoří polovinu jeho identity, je téměř stejně důležitá jako texty v něm otištěné. Je důležitým rozhraním při prvním kontaktu se čtenářem. Zpočátku jsme se trochu nechávali unášet vlastními nápady a grafickými hříčkami až do té míry, že to šlo na úkor čitelnosti. Teď už jsme v tomto směru poučenější. Jen tak pro zajímavost, naši grafici vytvářejí i vlastní fonty, kterými jsou některé články sázeny. Většinou se s každým novým číslem objeví i nějaké nové písmo.*“ Ivan Adamovič v rozhovoru pro idnes.cz⁵.

Živel se hned od svých počátků profiluje jako výrazný titul jak po obsahové, tak po formální stránce. Svými kořeny vychází z undergroundových titulů 80. let a v mnohém na

⁵ ADAMOVIČ Ivan: Po Silvestru přijde postmileniální kocovina, 1999. *Idnes* [online]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/po-silvestru-prijde-postmilenialni-kocovina-fa0-/show_aktual.aspx?c=990504_173831_rozhovory_toy

ně navazuje. Výrazný posun však nastává v kritickém myšlení obsaženém v textech a odrážejícím se v grafické úpravě, charakteru fotografií, které jsou aktivně zapojeny do koncepce časopisu. Nikoli jako formální doplněk „vysokého umění“, ale funkční součást jednotlivých vydání, korespondující s textovým obsahem. V rámci jednotlivých fotografických zadání se začala objevovat nová jména (Václav Jirásek, Morten, Robert V. Novák v 90. letech, Radeq Brousil, Adam Holý, Johana Pošová po roce 2000.) Zde si dovoluji malou autorskou vsuvku. Živel svým vznikem v roce 1995 dal jasný budiček. V době listopadového rauše, kdy jsme se revizorům v MHD smáli do ksichtu a nevěřili, že může existovat něco jako exekuce. Koneckonců již zmíněný předobraz Živlu americký *Mondo 2000* má také svůj podtitul „*A User's Guide to the New Edge*“.

Způsob zacházení s fotografií v časopise měl i další aspekty, které doplňovaly celkovou vizualitu titulu, do obrazových materiálů se často dostávala redakční špína, průběh vytváření časopisu, vznik a proces tvorby a práce na jednotlivých číslech. Proces byl často důležitější než samotný obsah, redakce požadovala absolutní volnost v tvorbě obsahu a výběru formy, neexistovaly hranice pro použití jakéhokoli prvku, především tedy obrazového.

Petr Krejzek: „*Vždyť jsme začínali s deskáčem, deskáčové fotky, kontakty, já jsem fotil na magnolu, To je píčovina se tím zabývat. Dnes fotíme na telefon, jasně.*“

michal nanoru: „*Dalším znakem našeho laissez-faire⁶ přístupu bylo nechávat v časopise stopy pracovního procesu. Korektorské značky, poznámky editora, fotili jsme, jak pracujeme na fotkách, místo abychom fotky dali na spad a dali jim tak pozici pravdy. Zpřítomňovali jsme ten proces. Mně to bylo často vyčítáno v souvislosti s recenzemi. Že se cpu moc dopředu, exhibuju na úkor předmětu. Předmět byl ale nuda, a co bylo zajímavý, bylo to, co bylo kolem nás, to, jak jsme pracovali. To, že bylo vidět pozadí za fotografováním, světla a technika. Zajímal nás proces. V celém čísle 24 je vzorník. Šli jsme proti zdání pravdy, proti objektivitě, proti očividnému. I když jsme měli krásný klasický portrét Jeffrey Eugenidise od Adama Holého, v čísle 24 je nakonec vidět Zdeněk Trinkewitz, jeho hrnek, tužka a monitor, na němž tu fotku upravuje. Ale je třeba říct, že stejně jako v těch recenzích, Jeffrey tam zůstal a je vidět. Je vidět docela dobře, na to, že je jen na monitoru. Je-*

⁶ „nechte nás konat“ (fran.)

nom jinak. Připomněli jsme si, že mohl být vidět úplně jinak a že to je jen jedna z nekonečně možností. Ta naše.“

3 VÝVOJ FOTOGRAFIE V ŽIVLU

Motto:

„Nemusíte sedět a lámat si hlavu přemýšlením, co bude ta nová věc, protože když sedíte a přemýšlíte, nic nevyfotíte.“ (Stephen Shore)⁷

3.1 Živel ve fotografii

Úloha fotografie jako součásti časopisu Živel se průběžně měnila, stejně jako způsob práce s fotografií v rámci celkového designu časopisu. Pokud chápeme časopis Živel jako syntézu všech možných forem obrazů a způsobů zacházení s typografií, je zřejmé, že Živel není fotografický časopis, dokonce ani neposkytuje fotografii nijak prominentní umístění v podobě samostatné fotografické rubriky či samostatného fotografického editoriale. Fotografie v Živlu slouží jako součást systému, podporuje spolu s ilustrací a typografií obsahovou náplň čísla. Vzhledem k nastavení specifického grafického systému je možné s fotografií v Živlu nakládat velmi širokým a originálním způsobem. Formy fotografie v Živlu mají mnoho podob, od zásadních fotografií na titulních stranách, přes často dvoustránkové fotografie zalomené na spad, k podstatným textům, většinou obsáhlým rozhovorům, až po fotografie čistě s ilustrativní funkcí, screenshoty, fotografie stažené z internetu v nízkém rozlišení, či stažené záběry z videa. Fotografie jsou často používány pro další grafickou práci, jako podtisk pro typografii, výrobu koláží, velké výřezy a další změny jejich vizuality. Fotografie v Živlu je v tom pravém slova smyslu materiálem, často nezbytným předpokladem k další designérské práci.

Přes tento „zlý a hrubý“ způsob práce s fotografií je výběr fotografií – autorů a fotografií velmi pečlivě řešen, i když spíše na úrovni pocitu a intuice. Tedy tak, že od vybraného autora se očekává, že svým myšlením a vizualitou zapadne do konceptu Živlu, že přijme způsob práce s fotografií v rámci grafického konceptu časopisu a zároveň kvalita fotografického materiálu, a teď nemám na mysli technickou stránku věci, umožní aplikovat

⁷NANORU Michal: Jakoby fotograf nic nedělal, rozhovor se Stephenem Shorem, Živel č. 29, léto 2009, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

výše zmíněné postupy při tvorbě časopisu. Nikoli jako nadstavba je brán zřetel na pocitové vyznění fotografie.

Grafický designér a autor obálky tematického čísla queer: „*Fotografie v Živlu má výjimečné postavení ve smyslu a významu s jejím následným „zacházením“. Do její nečitelnosti vstupuje typografie, grafika. Není kladen důraz na kvalitu fotografické reprodukce, ale na výsledný dojem. Přímou to souvisí se způsobem chápání formy Živlu jako obrazové syntézy. Přímou to souvisí s cílovou skupinou, která je schopna přečíst tento druh vizuality. Jde o vizuální kód.*“⁸

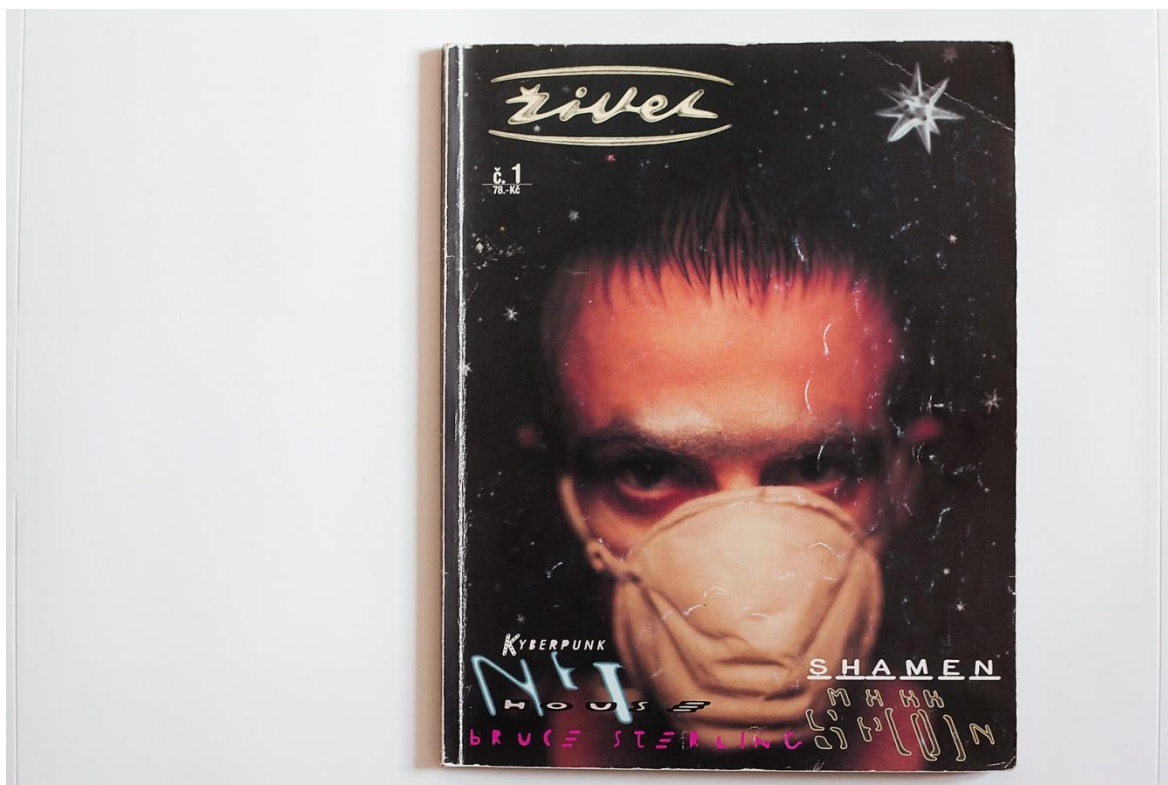
Obr. 3, NOVÁK Robert. V., Živel č. 28, [2007], s. 1, Praha: X Publishing, registrováno MK ČR 7349

3.2 Fotografie v Živlu č. 1 – 28

Ve svých počátcích byl v Živlu kladen silný důraz na fotografii, především titulní. Autorem titulní fotografie Živlu č. 1 je Václav Jirásek. Jedná se portrétní fotografii muže

⁸ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Robertem V. Novákem, 2013, dostupný z: Příloha PIII

s rouškou. Jako model sloužil Ivan Adamovič, další ze zakladatelů Živlu. Z dnešního pohledu se jako raritní zdá sloupek editora „*Něco o fotkách v tomto čísle*“, který popisuje vznik titulní fotografie, popř. zásadního fotografického materiálu daného vydání. Sloupek byl většinou věnován technickým okolnostem vzniku fotografie a zážitkům spojeným s jejím pořízením. Tento druh editorialu Živel publikoval až do svého pátého čísla.

Obr. 4, JIRÁSEK Václav, Živel č. 1, [1995], s. 1, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349

Vizualita fotografií v prvních číslech Živlu logicky vycházela z obrazové poetiky Bratrstva, což bylo dáno působením duchovního otce Živlu Petra Krejzka a kmenových fotografů Živlu Václava Jiráka a Zdenka Sokola, všech bývalých členů Bratrstva⁹.

⁹ Fotografickou skupinu Bratrstvo založili brněnští výtvarníci Martin Findeis, Václav Jirásek, Petr Krejzek, Roman Muselík a Zdeněk Sokol. K fotografování přistupovali spíše z pohledu malíře s výrazným odkazem na prerafaelity v malbě a pictorialisty ve fotografii. Na konci 80. let vytvářeli přehnané historizující motivy s odkazem k agitačním postavám socialistického realismu 50. let 20. století. Bratrstvo ukončilo činnost v roce 1993.

Pokud budeme zkoumat formálně technické parametry, je v prvních číslech charakteristické použití velkoformátových přístrojů, které dávají fotografiím nezaměnitelný prostor a tonalitu. Fotografie, které vznikly s použitím této techniky, často v kombinaci s moderním zábleskovým osvětlením, byly určeny hlavně jako obrazový doprovod k podstatným textovým materiálům. Právě spojení archaických fotoaparátů se specifickou optikou, precizním zachycením polotónů ve výsledném obraze a zároveň časté použití přímého bleskového světla a následné postprodukční digitální úpravy vytvořilo ikonický charakter podoby Živlu. Sice se zřetelným odkazem na poetiku Bratrstva, ale již v nové formě s jasným charakteristickým vyzněním včetně zcela současného, spíše až futuristického použití typografie a celkové grafické úpravy.

Petr Krejzek – z práce Filipa Lába: „*Bondy 007. Tahle fotka je klasický příklad fotoklonu. Bondyho pravá tvář je zrcadlově převrácená a vyretušovaná ve fotošopu (Jakube díky). Namutovanej Bondy, který s původní fotkou už nemá nic společného, je zcela jedinečný novotvar s vlastní silou výrazu. Hrůzná vize, která čiší z celé ikony, je už samotná věc náhody, světla, stínů. Otázka zní – je to Bondy nebo strašidlo symetrie? Vyberte si, já se ale kloním k tomu strašidlu. Doufám, že se na nás za to mistr nebude zlobit.*“¹⁰

Filip Láb: „*Ale i v případě, že se jedná o fotografii nemanipulovanou, jako třeba portrét představitele New Breed Generation Doriana Gaara (č. 3, foto Morten) funguje zde stejný protikladný princip. Ačkoliv má Dorian reprezentovat nastupující technopočítačovou generaci, je vyfotografován v silně romantizujícím stylu dvacátých let, se zasněným pohledem a lehce pedofilně-homosexuální stylizací. U ostatních, kontextuálně prvoplánových fotografie z většího formátu, jako je portrét Konstantina Dudka (č. 2, fotografován Mortenem z „budovatelského“ podhledu), Roberta Holdstocka (č. 4, foto Morten) nebo Tomáše Halíka (č. 6, foto Morten), popř. Stanislava Lema (č. 2, foto Zdeněk Sokol) zde pořád hezky pracuje ono mírně zneklidňující propojení moderního s archaickým.*“¹¹

¹⁰ Živel č. 3, rubrika Něco o fotkách v tomto čísle, [1995], Praha: Dalibor Kubík, registrační číslo MK ČR 7349

¹¹ LÁB Filip: Proměna role fotografie v současné časopisecké produkci, 2001, Praha

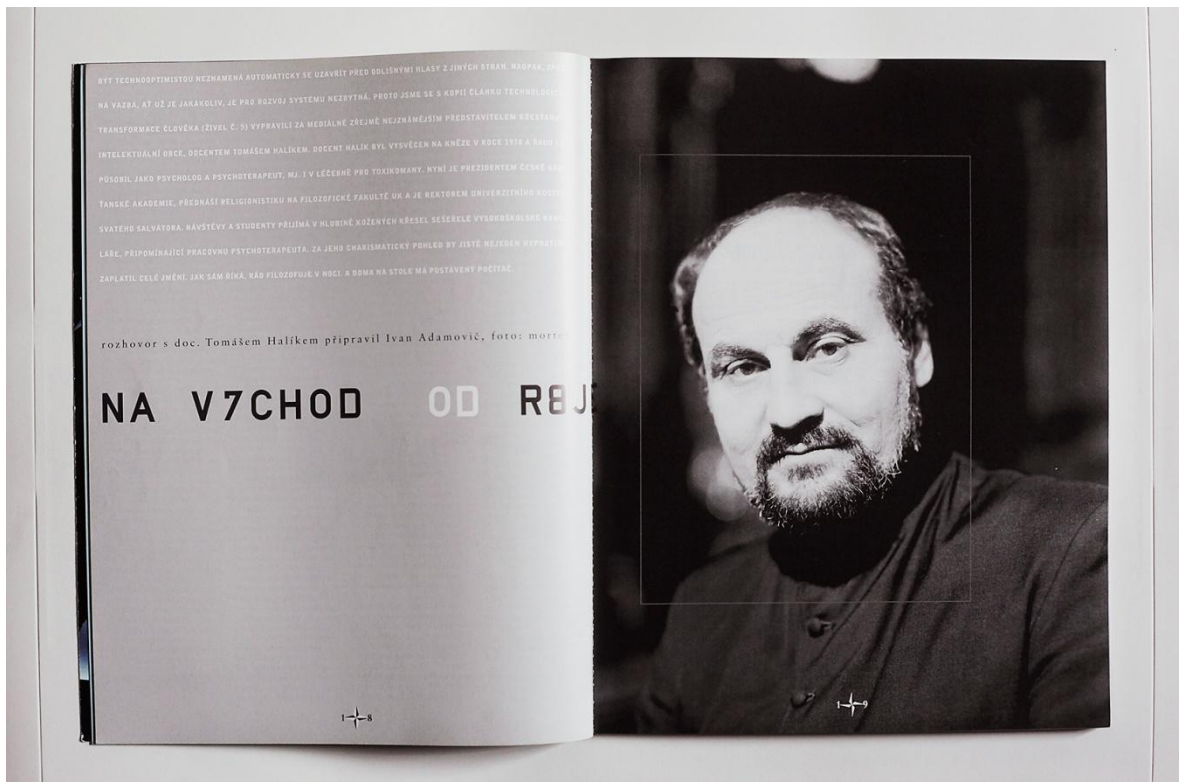
Obr. 5, KREJZEK Petr, Živel č. 3, [1996], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349

Obr. 6, SOKOL Zdeněk, Živel č. 2, [1995], s. 36-37, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349

Obr. 7, KREJZEK Petr, Živel č. 4, [1996], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349

Obr. 8, KREJZEK Petr, Živel č. 6, [1997], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349

Obr. 9, SOKOL Zdeněk, Živel č. 2, [1995], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík,
registrováno MK ČR 7349

Zde je patrné, že jakkoliv Živel čerpal inspiraci z vlny dekonstruktivní typografie, nešlo o otrocké přejímání již hotových modelů. Ačkoliv prvních šest čísel je, alespoň co se typografie týče, opravdu hodně divokých, na rozdíl od třeba zmíněného Ray Gunu si v případě výše zmíněných fotografií ponechali tvůrci Živlu vlastní „klasický“ retro přístup. Ten se ve výsledku ukázal být více funkčním a zajímavým, než kdyby se odhodlali k počítačové destrukci fotografie, v tomto stylu tak populární. Grafici přiznávají respekt kvalitní fotografii, i když na stránkách Živlu mají své místo také obrazy vytvářené čistě na počítači.

Velkoformátové, historizující fotografie s odkazem na romantický piktorialismus, s dokonalou technikou reprodukce byly jedním z výrazných charakteristických obrazových prvků Živlu v devadesátých letech. Klára Kvízová to komentovala slovy: „Snažili jsme se, aby fotka byla jasná, čitelná, monumentálně použitá. V dnešní době se rozmohla obrovská

vlna používání ilustrátorových kreseb, které mají nahradit obrazový materiál, který nahraditelný není. Kvalitní fotodokumentace je pro grafika hrozně důležitá, ilustrátorové kresby to nenahradí, jsou studené, je to o něčem jiném. Kvalitní fotka je nenahraditelná.“¹²

Ovšem chápání role fotografie v Živlu té doby bylo samozřejmě širší. Forma není důležitá, spíše citění s ideou časopisu, s ideou Živlu. Nejdůležitější je, aby fotografie měla svůj vlastní výraz a názor. Zdánlivě nečitelná, zrnitá kontrastní fotografie, velký výřez, často jen expresivní flek, či screenshot videa s VHS estetikou ve spojení s destruovanou typografií či chladným počítačovým obrazem měl často zcela jedinečný účinek. Zde byl důležitý výběr správné formy.

Václav Jirásek: „Obecně musím říct, že úvodní čísla Živlu byla pokračování naší spolupráce v Bratrstvu. Se zadáním přicházel Petr Krejzek, ale vlastně jsme to všechno vymýšleli dohromady a to byla přesně ta věc, která mě na naší spolupráci nejvíce bavila. Bylo to naprosto odlišné od jakékoli normální, chcete-li komerční práce a to i s ohledem na to, že se v komerční sféře objevují typy zadání, které se svým pojetím přibližují vzájemné komunikaci v rámci Živlu. Žádné konkrétní zadání práce v rámci Živlu neexistovalo a zřejmě neexistuje dodnes. Spíše se jednalo o myšlenkové souznění nebo společně sdílené nadšení.“¹³

Změna ve stylu vizuality fotografií přichází postupně od pátého čísla Živlu. Do redakce začíná jako výrazný autor přispívat Adam Holý, který pracuje převážně s pohotově špinavou estetikou kinofilmu corbijnovského vyznění. Obálka čísla Londýn je charakteristikou této změny, silně kontrastní zrnitá černobílá fotografie, nečitelná silueta muže, na blíže neurčeném místě, snad v Londýně. Uvnitř časopisu šmírácká reportáž.

michal nanoru: „Londýnský číslo je obrazově moje oblíbený. Na straně 64 je místo fotky Louise de Funese Tony Ducháček. Tyhle jemný věci charakterizují živlovskej přístup. Určující jsou Adam Holý a Václav Jirásek, jehož role v Živlu často není tak vidět, ale od začátku byl u Živlu přítomen. Petr Krejzek je vizionář. Adam Holý je génius. Zrno nevadilo. Pomáhalo expresi. Expresivní řez nikdy nebyl problém.“¹⁴

¹² LÁB Filip: Proměna role fotografie v současné časopisecké produkci, 2001, Praha

¹³ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Václavem Jiráskem, 2013, dostupný z Příloha PII

¹⁴ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Michalem Nanoru, 2013, dostupný z Příloha PIV

Filip Láb: *Některá vydání (č. 6, č. 7, č. 13, č. 14) jsou poznamenána očividným nedostatkem původních obrazových materiálů, které jsou buď nahrazovány záběry z videa (Chris Cunningham v č. 14) nebo použitím přejímaných obrázků (foto archiv – japonské č. 6). V některých případech je ale použití „fotografií“ z videa naopak přínosem, jako je tomu v č. 9 s portréty Michaela Bielického, kde je video použito kreativním způsobem. Nízký tonální rozsah spolu s malým rozlišením působí příjemně výtvarným dojmem a ještě má obsahový vztah k snímanému. Ostatně snímek „vygrabovaný“ z videa je vlastně digitální fotografií s nízkým rozlišením, které (jak ukazuje právě třeba Bielický nebo v č. 15 portrét herce Lud'ka Soboty, popř. redaktora časopisu I-D Eshuna z č. 14 nebo kapely Autechre v č. 8), pokud jsou s citem použité, vypadají opravdu dobře. Kromě nízkého rozlišení se od „klasické“ digitální fotky liší odlišným tonálním rozsahem. O tom, že počet pixelů nebo zrno není to, co by pro grafickou sekci časopisu Živlu bylo podstatné, svědčí i fakt, že chtěli do jednoho čísla časopisu použít pouze špatně rastrované fotografie z digitálního formátu JPEG (zde silná komprese dat vytváří čtvercové shluky obrazových bodů podobné tonality, což bývá za běžných okolností pokládáno za chybu, ale v případě cíleného použití může působit jako stylizovaný výtvarný prvek). Podobně je tomu u i se zrnitě stylizovanými fotografiemi Adama Holého z bordelu v Ořechu v č. 10 nebo portrétů muzikanta Howie B v č. 8 nad kterými by zaplesalo srdce kdejakého převolávače Tri-X panů z let šedesátých.“¹⁵*

3.3 Fotografie v Živlu č. 29 – 36

K obnově a znovuvydání časopisu Živel dochází na jaře v roce 2009 s číslem 29. Znovu jsou vytvořeny dvě verze titulní strany a její grafické úpravy. Ústředním motivem fotografie na obálce je dle tiráže „pes z pekla“, autorem fotografie je Václav Jirásek. Fotografie „svítícího psa“ s použitím přímého bleskového světla, doplněna o zednářsko-pentagramovské kryptogramy se téměř odkazuje k vizuálním kořenům Živlu. Titulní fotografie Václava Jirásky tak silně připomíná první obálku Živlu s portrétem muže s rouškou a kompozičním a světelným důrazem na oči jako výrazový prvek. Titulní fotografie Živlu č. 29 odkazuje na počátky, je však o 14 let starší. Není focena na velký formát, její podání je

¹⁵ LÁB Filip: *Proměna role fotografie v současné časopisecké produkci*, 2001, Praha

na hranici čitelnosti, směřující k úspornému grafickému řešení, bez košaté vytříbené stylizace živlovské fotografie v prvních číslech. Nazvěme to jako signifikantní, v době vydání čísla Živlu č. 29 uplynulo devět měsíců od pádu Lehman Brothers.

Obr. 10, JIRÁSEK Václav, Živel č. 29, léto 2009, s. 1, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Fotografie ilustruje – slovy redakce – jako „prominentní“ hlavní textový materiál, rozhovor s Ivanem Martinem Jirousem. Fotografie s perexem k textu má holomíčkovsko-weegeevský charakter, nejen s ohledem na černobílou tonalitu, ale i na surový reportážní charakter. V porovnání s původními fotografiemi v Živlu působí až nezvykle tradičně. Oproštěná od jakýchkoli následných postprodukčních výtvarných manipulací, zalomená na spád přes celou dvoustranu, s centrální kompozicí, dalo by se říci záměrně „naschvál“ tak, že hřbet protíná Jirousův obličej přímo mezi očima. Celé dvoustraně s ústřední fotografií dominuje typografie ve znění legendární přezdívky „magor“. Pokud můžeme srovnávat fotografii Jirouse s výše uvedenou fotografií Egona Bondyho (a zde se nabízí i celá řada dalších, nejen vizuálních srovnání) je to Živel jako dřív, jen o 14 let starší a přirozeně unavený. Autorem fotografií k rozhovoru s Ivanem Martinem Jirousem je Lukáš Havlena.

Obr. 11, HAVLENA Lukáš, Živel č. 29, léto 2009, s. 8-9, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Dalším důležitým materiálem čísla 29 je text a rozhovor Michala Nanoru se Stevenem Shorem, průkopníkem práce s barevnou fotografií. Text s americkým dokumentaristou, jenž je výrazným představitelem barevného dokumentu, doprovází reprodukce jediné jednoduché černobílé „fotky na památku“. Prostě jeden černobílý reprodukováný polaroid s mizernými polotóny a ostrostí dál už nic. Text má ironický titulěk „*Jakoby fotograf nic nedělal*“.

Obr. 12, nanoru michal, Živel č. 29, léto 2009, s. 20-21, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Jiným výrazným autorským fotografickým počinem reinkarnovaného Živlu je fotografie v podobě silného detailního výřezu fotografie Johany Pošové. Expresně na hranici čitelnosti jako doprovod k textu o hudebníkovi Bradfordu Coxovi. V podstatě se dá jen odhadnout, že se jedná o detail tetování v podobě vyjícího vlka. Zalomení fotografie je opět na dvoustranu s dominantní typografií umístěnou prakticky na střed.

Obr. 13, POŠOVÁ Johana, Živel č. 29, léto 2009, s. 124-125, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Temně působí dvojice fotografií Adama Holého, které doprovází rozhovor s islandským hudebníkem Danielem Agústem. Dekadentní vyznění fotografie s erotickým akcentem, kdy je Daniel Agúst obklopen nahými ženami a sám je oblečen je pouze do jakéhosi kožichu, připomíná styl a formu fotografií v raném období Živlu devadesátých let. Téměř malířský šerosvit a klasicizující kompozice v kombinaci s démonickým výrazem Daniela Agústa lze považovat za přímý odkaz či citaci fotografií Bratrstva, ovšem čistě v duchu stylizace a rukopisu Adama Holého. Ovšem v kontextu nového Živlu do fotografie jemně zasahuje dekorativním krajkovým předivem grafika.

Obr. 14, HOLÝ Adam, Živel č. 29, léto 2009, s. 108-109, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Obr. 15, HOLÝ Adam, Živel č. 29, léto 2009, s. 110-11, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

29. číslo časopisu Živel je černobílé, šedé. Jednoznačně nejvíce vyniká textový obsah. Rozhovor s Ivanem Martinem Jirousem je jeden z posledních, které Magor poskytl. Materiál se Stevenem Shorem je v kontextu českých časopisů naprosto unikátní. Z hlediska fotografie a grafického designu Živel zvažněl a stal se střídmejší. Zároveň nabyl na obsahu, doslova fyzicky na objemu. V případě znovuobnoveného Živlu se vyjádřil Michal Nanoru: „*Já myslím, že Živel nebyl jako speciální fotografický časopis. Klára Kvízová, která udělala první číslo a která jako by nastavila ten režim, je typografka a pro ni je hlavně důležité to písmo. A to bylo celou dobu v tom Živlu nejdůležitější. Vždycky to bylo před fotkou. A často to bylo i před textem. Myslím, že číslo 29 je super. Že je to takový radikální gesto, to bylo docela důležité, pak už nebylo nikdy stejný.*“¹⁶

Petr Krejzek: „*My jsme viděli kolem sebe například Komfort. Nás nutil vlastně Tomáš Zilvar, editor českého Vice, do toho, že lidi vůbec nechtou, že jenom vidí obrazově, že je to vizuální kultura, my jsme to udělali schválně. Celé to číslo bylo věnované undergroundu, náklad byl 500 ks, to bylo rozebrané během 14 dnů, to byl záměr, aby to bylo nedostatkové zboží, ani navíc jsme neměli peníze, asi to bude sběratelská rarita, další čísla takové nebyly, byly více otevřené tý obrazovosti. To asi má co dělat s tím, že jsme změnili formu, přešli jsme na offseták, celé to nakynulo, prostě větší rozsah, zvětšil se počet stran, stala se to revue, to byl záměr, vytvořil se tam nějaký layout*“¹⁷

Klára Kvízová: „*Já si troufám tvrdit, že to je písmem, celé je to tabacem, které vypadá hodně konsolidovaně, je to hodně konzervativní, dnes bychom to asi nepoužili. Ten dojem, to jsou podprahové věci, kterým normální člověk nerozumí, ale dělají ho tyhle věci, celkový vjem. Obraz, text.*“¹⁸

Číslo Živlu 33, které vyšlo na jaře 2011, má téma 90's, devadesátá léta dvacátého století. Odkazuje se k nim barevnou obálkou, portrétní fotografií „ve vrstvách“, něčím mezi dvouexpozicí a filmovou „prolínačkou“. Na titulní fotografii je muž, v tiráži uveden pod jménem Jakub Kaše, kouřící nedopalek cigarety, se zavřenýma očima a nepřítomným výrazem. Barevnost fotografie je navzdory odkazu na devadesátá léta velmi střídmapá, téměř

¹⁶ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Michalem Nanoru, 2013, dostupný z: Příloha PIV

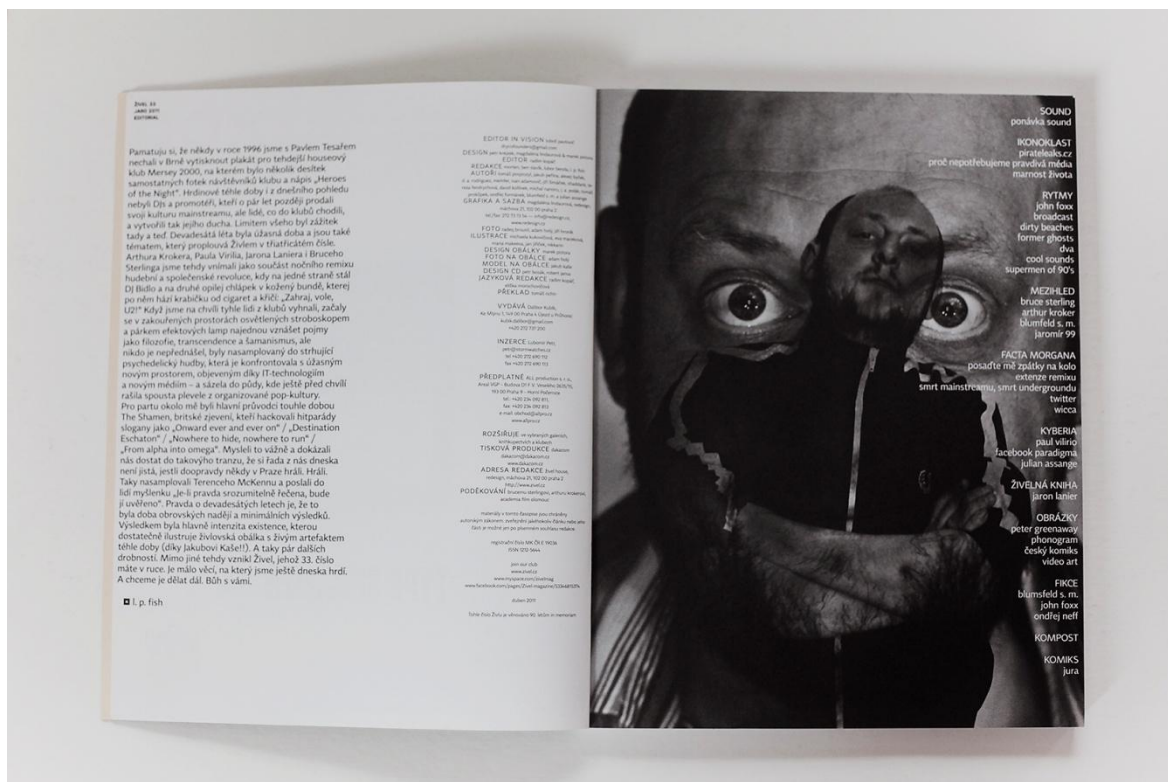
¹⁷ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Petrem Krejzkem a Klárou Kvízovou, 2013, dostupný z: Příloha PI

¹⁸ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Petrem Krejzkem a Klárou Kvízovou, 2013, dostupný z: Příloha PI

monochrom. Autorem fotografie je Adama Holý. Fotografie je variována i v patitulu na straně 4 vedle tiráže a editorialeu, jehož autor je L. P. Fish.

Obr. 16, HOLÝ Adam, Živel č. 33, jaro 2011, s. 1, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Obr. 17, HOLÝ Adam, Živel č. 33, jaro 2011, s. 4-5, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

L. P. Fish, Živel č. 33 editorial: „Pamatuju si, že někdy v roce 1996 jsme s Pavlem Tesařem nechali v Brně vytisknout pro tehdejší houseový klub Mersey 2000, na kterém bylo několik desítek samostatných fotek návštěvníků klubu a nápis „Heroes of the Night“.¹⁹

V kontrastu s „bledou kocovinou“, s výrazem afterparty je na titulní straně strohá typografie s vyzněním cenovky s akční slevou ve výprodeji. 1990s. V kontrastu je zlaté metalické logo časopisu Živel a číslovka 33 v pořadí. Opulentní barevná obálka z výprodeje vzpomínek kontrastuje s černobílým tiskem uvnitř čísla. Pomineme-li fotografii na titulní straně a hypnotickou „momentku“ od Michala Nanoru k rozhovoru s Dirty Beaches, jsou autorské fotografie v rámci č. 33 nezvykle konzervativní, střídmé a snad ještě temnější než v čísle 29. Navzdory zlatavému odkazu na rozjásané parties devadesátých let.

¹⁹ L. P. Fish. Živel č. 33, jaro 2011, s. 4-5, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Obr. 18, nanoru michal, Živel č. 33, jaro 2011, s. 24-25, Praha: Dalibor Kubík,

ISSN 1212-5644

Text Benjaminu Slavika s titulem *Love on Your Bloody Lips* o hudebním projektu Former Ghost autora Freddyho Rupperta uvozují tři portrétní fotografie Radka Brousila, v dané době – na jaře 2011 ještě publikujícího pod pseudonymem Radeq Brousil. Petr Krejzcek: „Brousil tam byl už dávno předtím..“²⁰

²⁰ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Petrem Krejzkem a Klárou Kvízovou, 2013, dostupný z: Příloha PI

Obr. 19, BROUSIL Radeq, Živel č. 33, jaro 2011, s. 26-27, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Obr. 20, BROUSIL Radeq, Živel č. 33, jaro 2011, s. 28-29, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Brousil použil jednoduché nasvětlení fotografovaného objektu na černém sametu, Freddyho Rupperta nasnímal v kontemplativním duchu navzdory obsahu Slavíkova textu. Absolutně černé pozadí a vytříbená tonalita fyzická fotografovaného dala splynout dvěma fotografiím do jednoduchého zalomení na celou dvoustranu čísla, kdy se, jakoby v jisté schizofrenii dívá jeden Ruppert na druhého, který mu uhýbá pohledem. Typografie zde ustupuje do pozadí a obsahuje dvě jednoduchá prohlášení. Očima uhýbající obraz uvozuje: *„Muzika je pro mě cestou, jak se vypořádat s problémy a obsesemi. Ani ne tak, že by to pro mě byl únik – neutíkám, právě že své problémy řeším tím, co dělám“*. A přes černé pozadí v jednoduché grafické úpravě Ruppertovi č. 1 odpovídá Ruppert č. 2, ve výsledném zlomu zatlačený na okraj stránky, ale s přímým pohledem na svůj předobraz. *„Je to pop? Není to pop? Myslím, že jedna z prvních veřejných charakteristik byla Skinny Puppy s aparaturou Radioshack“*.²¹ A dál už pouze inverzní text na černém pozadí. V podobném duchu, ale s výrazným typografickým zásahem vyznívá fotografie k rozhovoru s autorem komiksu Alois Nebel, Jaromírem 99. Původně jednoduchá fotografie, velký detail s přímým pohledem do objektivu. Tvář vystupuje z tmavého pozadí, v duchu face-to-face, jakoby z filmu Tenkrát na západě. Vše ale překrývá typografie, kdy přes oči je číslovka 99, s odkazem na umělecký pseudonym Jaromír 99. V dolní části fotografie, která je zalomena na celou stranu, je jen suše uvedeno „Rozhovor s Jaromírem Švejdíkem“. Druhou část dvoustrany kromě uvozujiho perexu doprovázejí Švejdíkovy temné kresebné motivy vytvořené na iPadu, viselci, smrtky, vlkodlaci, noční můry. Autorem fotografie k rozhovoru je Jiří Hrovník a rozhovor vedl Petr Krejzek.

²¹ SLAVÍK Benjami: Love on your bloody lips, rozhovor s Freddy Ruppertem, Živel č. 33, jaro 2011, s. 30-35, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Obr. 21, HRONÍK Jiří, Živel č. 33, jaro 2011, s. 60-61, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

michal nanoru: „*Ten postoj, kašlem na tebe, čtenáři, Živlu dodává autenticitu. Ne-podbízíme se. Co na to řeknou lidi, je až v druhý řadě. Spolupracovníci, partneři nebo čte-náři (řeklo by se inzerenti, ale žádný nebyli), na nikoho nebereme ohled. Neúcta ke všemu krom věci samotné. To je základem Živlu. Nepěstuje se politika vztahy, konvence, nic. Lidi pošlapeme, zesměšníme, ignorujeme, cokoli, jen když to splňovalo náš záměr. Ořez, fotka přes text, text nečitelně, přepsaný nebo přeškrtnutý text, titulek na konci, negativ, cokoli. Krademe, przníme, urážíme, všechno na oltář Živlu*“.²²

Proti tomuto tvrzení stojí fotografie a grafická úprava stran k rozhovoru s filmovým režisérem Peter Greenway, které obrazově navazují v rámci „zlatého“ čísla“ 33 na Brousi-lovy fotografie. Dva klasické portréty, obrazovou estetikou odkazující snad až na Irvinga Penna, doplněny velkorysou sazbou hodnou časopisu Vogue. Dvě jednoduché fotografie, znovu na černém pozadí, klasické portrétní světlo, šerosvit. K rozhovoru uvozující fotogra-

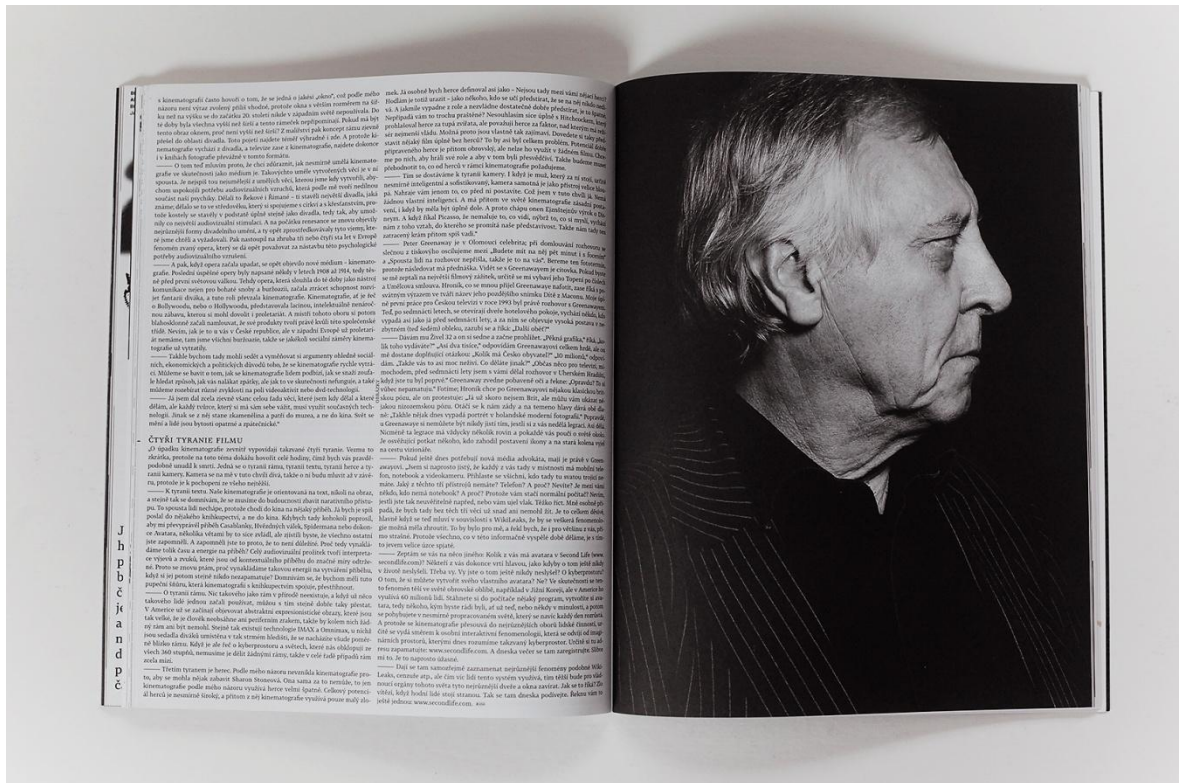
²² TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s michalem nanoru, 2013, dostupný z: Příloha PIV

fuje je anfas s přímým a přísným pohledem Petera Greenwaye do kamery, druhá je profil, kde jen tušíme upřený pohled někam do strany mimo čtenáře-diváka. Zalomení je opět na celou stranu na spad, oproštěno od jakýchkoli doprovodných grafických prvků, které jsou v tomto případě zcela upozaděné. Celý rozhovor uvozuje masivní titulek „*Cinema is dead, long live cinema*“. V kontextu čísla 33 jde o jednotu černobílého obsahu portrétních fotografií, od Brousilova Rupperta, přes Jaromíra 99 až po Peter Greenwaye, jehož dvojice portrétů působí absolutně konzervativním dojmem. Autorem fotografických portrétů Petra Greenwaye je opět Jiří Hroník, autorem textu je L. P. Fish a Tomáš Richtř.

Obr. 22, HRONÍK Jiří, Živel č. 33, jaro 2011, s. 114-115, Praha: Dalibor Kubík,

ISSN 1212-5644

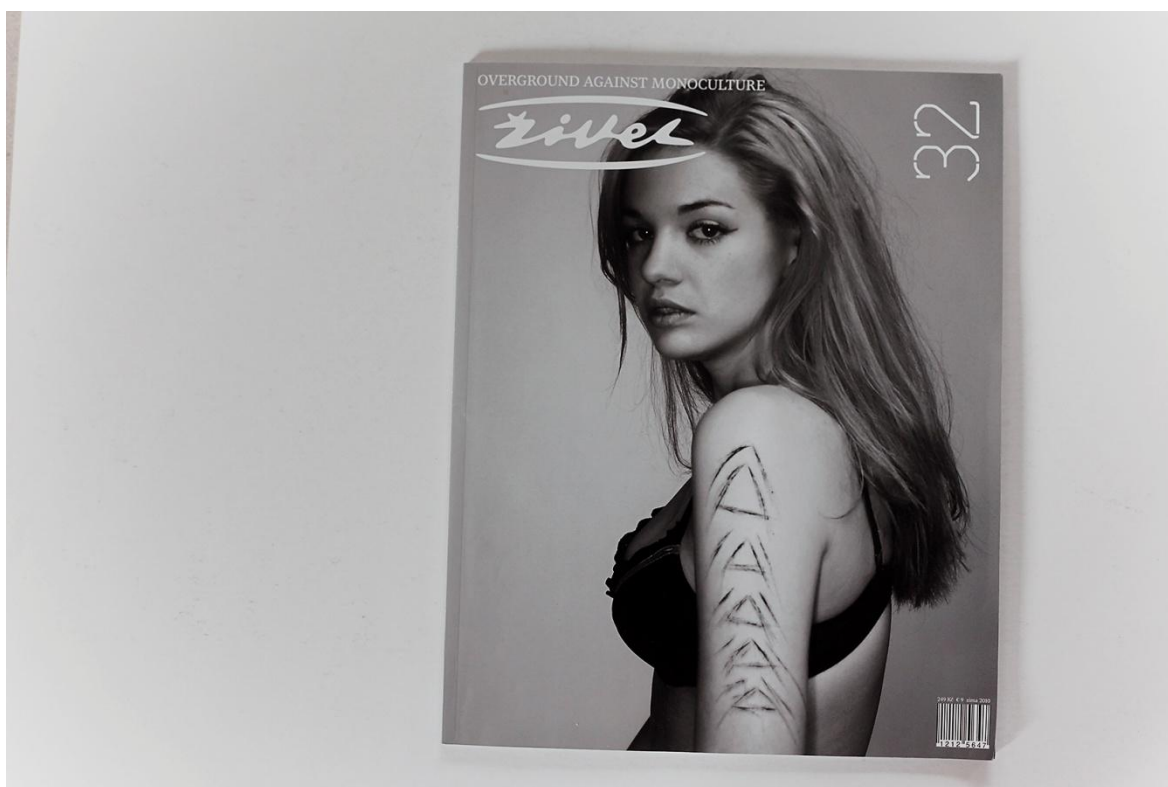
Obr. 23, HRONÍK Jiří, Živel č. 33, jaro 2011, s. 120-121 Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Klára Kvízová: „Živel od roku 1995 má jednotný layout, to si možná málokdo všiml, ale prostě má to hlavu a patu, je to první číslo, které není živelný, první číslo, které bylo od začátku do konce jako mnohem koncipované v grafickém designu, má začátek a konec, jestli si toho někdo všiml, to si nejsme úplně jistí, ale moje vize je, aby tahle linie byla ještě víc v budoucnu udržovaná“.²³

Jako poměrně atypické se ve znovu obnoveném časopisu Živel jeví číslo 32 z hlediska grafické úpravy a použitého papíru. Sice opět v černobílém provedení, nicméně tentokrát tištěném ve CMYK tiskovém režimu na křídový papír s obálkou lakovanou ve vysokém lesku. Autorem fotografie je opět Adam Holý. Jedná se o portrétní fotografii kontroverzní političky, kandidátky za pirátskou stranu Olivie Brabcové. K fotografii se váže jeden z hlavních rozhovorů čísla 32, který s Olivíí Brabcovou vedl Ondřej Formánek. Rozhovor doprovází další dvě portrétní fotografie, autorem je opět Adam Holý. Celý obrazový

²³ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Petrem Krejzkem a Klárou Kvízovou, 2013, dostupný z: Příloha PI

materiál k textu s Olivíí Brabcovou má charakter módní fotografie, na první pohled s prvky a znaky konvenčních lifestylových magazínů. Samozřejmě až na pár znepokojujících, vyloženě živlovských prvků, které do obrazové fotografické kultury časopisu vnesl Adam Holý. Na titulní fotografii, v klasickém portrétním ateliérovém svícení, ukazuje Olivie Brabcová kromě svého glamour výrazu s poměrně lascivním pohledem do kamery i „ozdobenou paži“. Titulní fotografie je oprostěna od výrazných grafických zásahů, kromě loga časopisu, podtitulu *Overground against Monoculture* a subtilní číslice 32 v levém horním rohu. Čistá práce.

Obr. 24, HOLÝ Adam, *Živel* č. 32, zima 2010, s. 1, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Zbývající dvě fotografie uvnitř čísla, které doprovázejí rozhovor s Olivíí Brabcovou, jsou opět poměrně klasické portrétní fotografie. Na úvodní fotografii k rozhovoru, jakoby momentce, pózuje Olivie Brabcová s plyšovým medvídkem v náručí s takřka romantizujícím protisvětlem v téměř klasické póze profesionální modelky, opět ve stylu magazínů pro ženy. Fotografie je zalomena na celou stranu, bez jakýchkoli zásahů typografie, či jiných prvků grafického designu typických pro časopis *Živel*. Na protější straně čisté fotografii odpovídá masivní titulek „Olyfka“. Závěr celého rozhovoru ilustruje

třetí portrét Olivie Brabcové. Zpovídána je zde zachycena v lascivní póze, „nahore bez“. Samozřejmě že příslušná místa jsou patřičně zakryta úchopem plynové masky. S odkazem na pirátskou stranu má Olivie Brabcová poněkud prvoplánově nasazenou pásku přes oko. Vše opět před šedým pozadím v klasickém, až konvenčním ateliérovém způsobu svícení.

Obr. 25, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 44-45, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

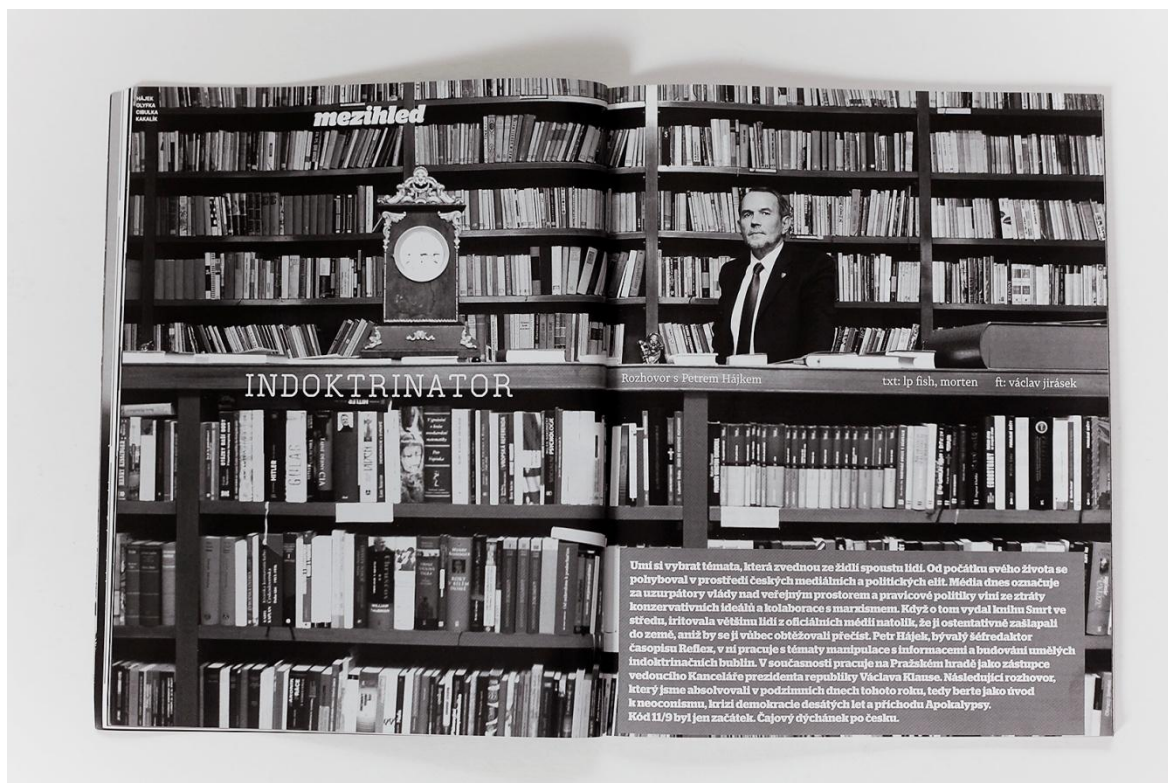

Obr. 26, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 48-49, Praha: Dalibor Kubík,

ISSN 1212-5644

Jako protiklad celému „krásnému fotografickému obrazu“ narazíme v Živlu č. 32 na poměrně zásadní portrét k rozhovoru s (v té době) hradním kancléřem Petrem Hájkem. Autorem fotografie je Václav Jirásek, rozhovor s Petrem Hájkem vedli L. P. Fish a Petr Krejzek. Fotografie Petra Hájka je pořízena v prostředí masivní knihovny, kde rastr hřbetů knih vytváří jistý specifický druh fotografického pozadí, ale zároveň dává fotografii hloubku a prostor. Petr Hájek je zde zachycen téměř jako busta, vystupuje za popředím, které tvoří část knihovny. Z hlediska kompozice záběru se jedná prakticky o celek. Lze říct, že portrét je vyprávěn skrze zachycení prostředí, přes velmi jednoduché světelné řešení fotografie a že z něj vyzrahuje výrazný neklid. Svým způsobem fotografie čtenáři dává pocit tíhu instituce, na niž ho navede titulek ve znění „indoktrinátor“ – opět velmi jemný až subtilní, o to silnější ve svém obsahu. Můžeme si klidně myslet že, je to nový Koniáš, můžeme si vybavit Jindřicha Františka Bobliga z Edelstadtu. Václav Jirásek v rozhovoru s Michalem Nanoru, Živel č. 30: „Tady mám pár zajímavých myšlenek od Tomáše Halíka ve spojitosti s maskou a prázdnotou, které tak rád fotím, nebo se o to alespoň pokouším: - peklo je stav trvalé a totální odloučenosti od Boha, to je logický důsledek toho, že si Bůh

nadevše váží lidské svobody. Anglické „hell“ vychází z protogermánského „hajla“, označující „někoho, kdo něco skrývá“. Někteří teologové různých vyznání razí představu „prázdného pekla“. Prázdnota v tomto kontextu znamená definitivní odloučení, až do toho okamžiku má člověk vždy možnost přehodnotit celý život a zaujmout nový postoj. Docela mi zatuhlo“.²⁴

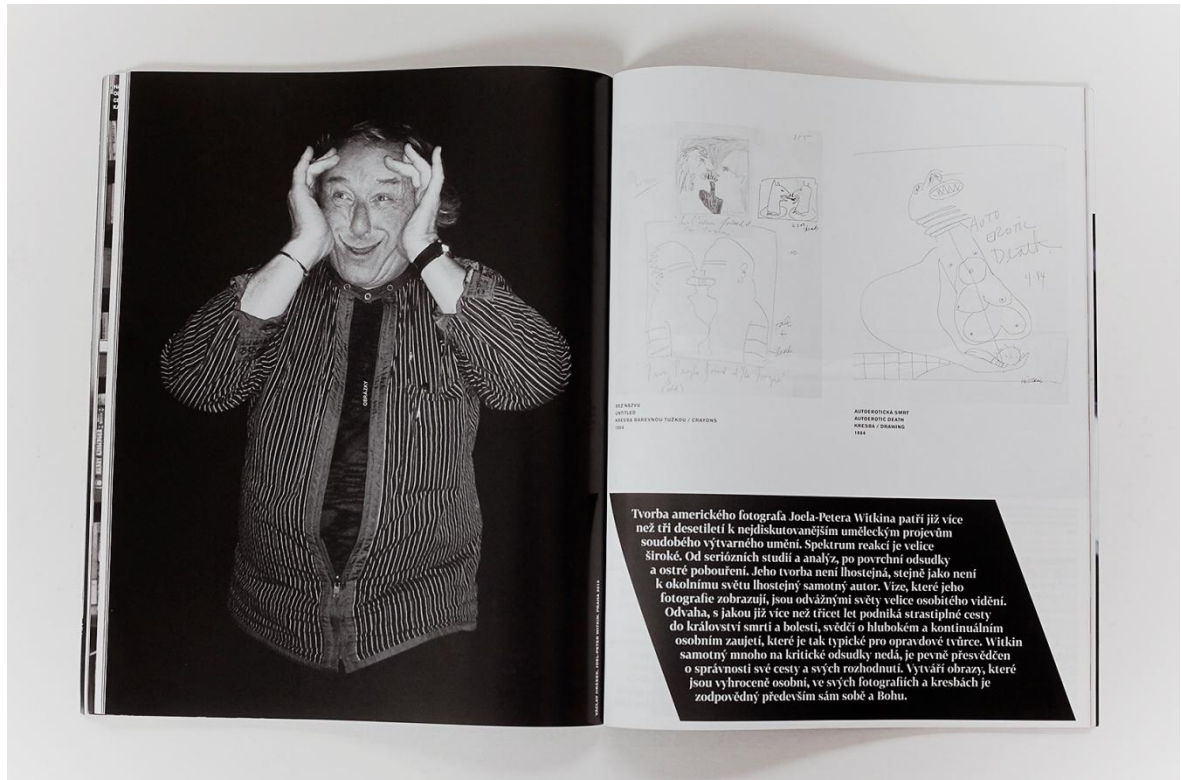

Obr. 27, JIRÁSEK Václav, Živel č. 32, zima 2010, s. 38-39, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

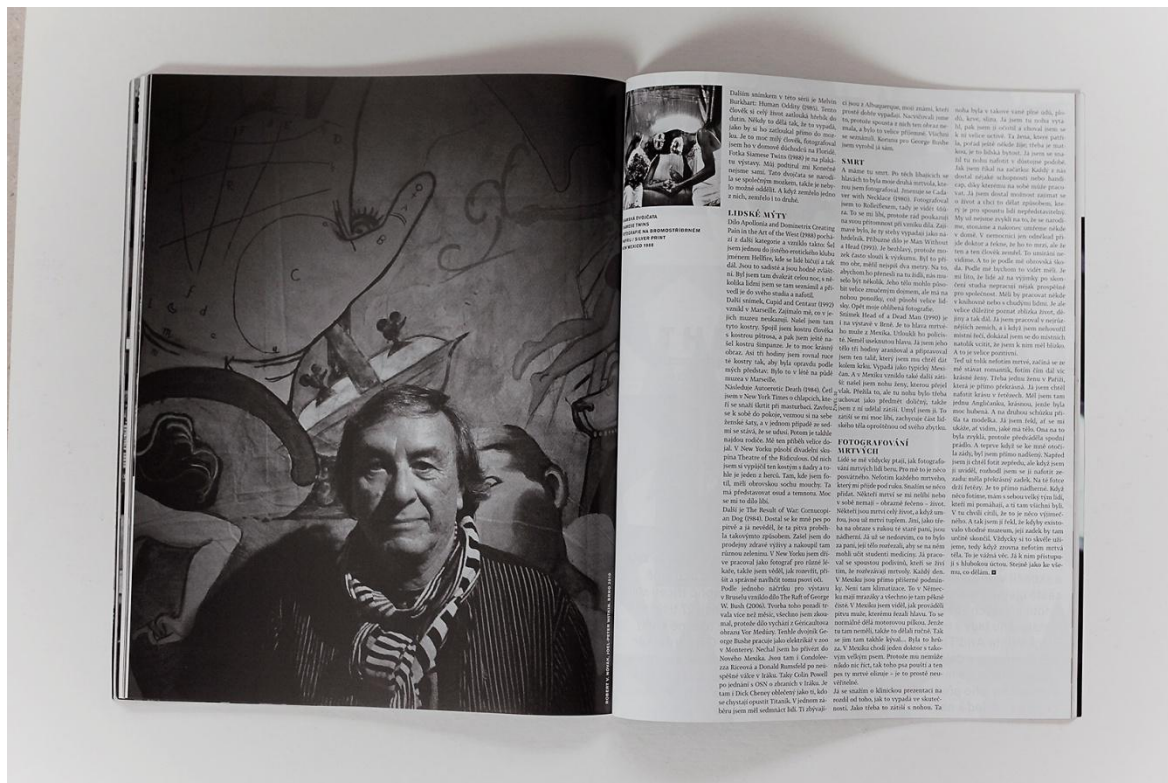
V druhé části čísla 32 vynikají ještě další dvě autorské fotografie. Obě jsou portréty. V prvním případě je snapshot portrét Joela-Petera Witkina, jehož autorem je Václav Jirásek a který uvozuje Witkinův autorský profil v časopise. Fotografie vznikla při příležitosti výstavy Decadence Now v pražském Rudolfinu. Jirásek na fotografické momentce zachytil přímým bleskovým světlem Witkina s výhružně komickým šklebem jakoby ironizujícího sám sebe s jemným odkazem na jeho ikonické práce. Následuje již zmíněný profil

²⁴ NANORU Michal: Zrada temného světa, rozhovor s Václavem Jiráskem, Živel č. 30, zima 2009, s. 24-33, ISSN 1212-5644

Witkinových fotografií, který je v rozsahu 14 stran zakončen opět snashotovým portrétem, tentokrát od Roberta V. Nováka, který je autorem grafické úpravy Witkinovy české monografie, jež vyšla u příležitosti výstavy Decadence Now.

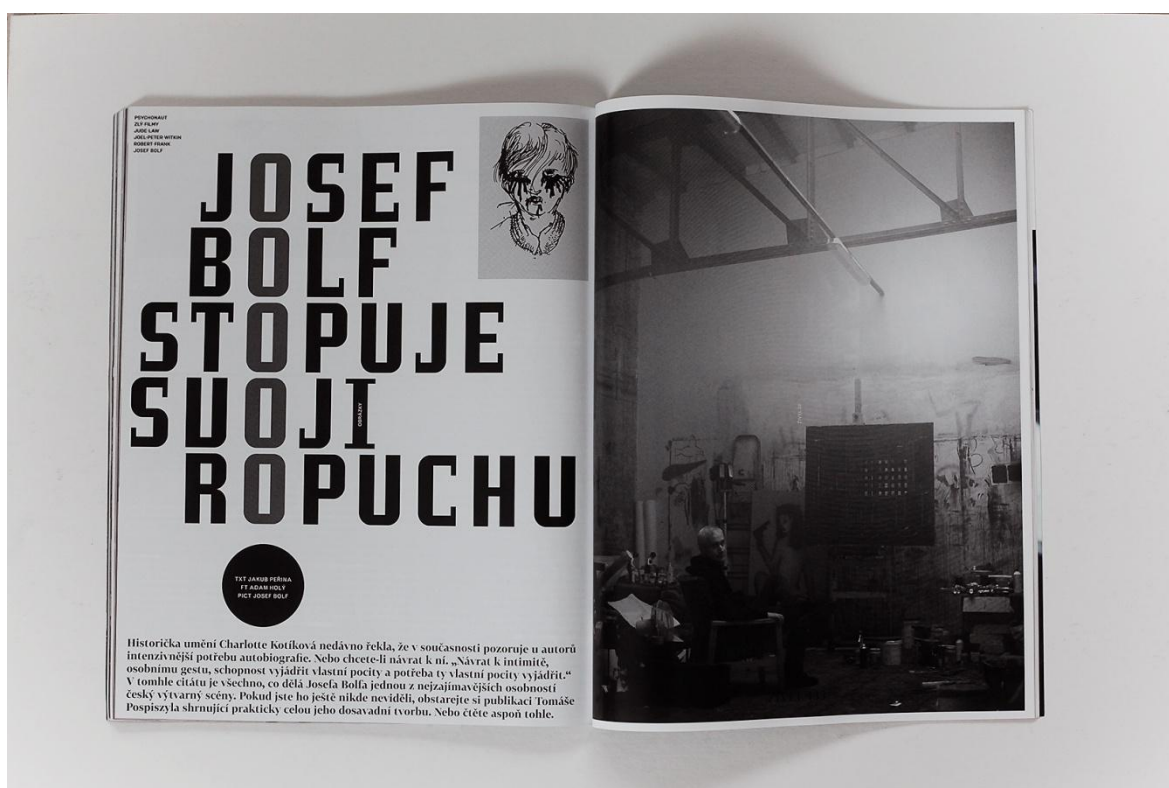
Obr. 28, JIRÁSEK Václav, Živel č. 32, zima 2010, s. 112-113, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Obr. 29, NOVÁK Robert V., Živel č. 32, zima 2010, s. 124-125, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

Číslo 32 svou titulní fotografií na lesklém křídovém papíře naladí do klidných a pozitivně bezstarostných očekávání zábavy, aby bylo zakončeno temnou nejistotou, a to navzdory lesklému laku vkusné fotografie na obálce. Jako poslední výrazný portrét je v čísle 32 fotografie k profilu výtvarníka Josefa Bolf. Autorem fotografie je Adam Holý a doprovodný text napsal Jakub Peřina. Na fotografii z pracovního prostředí atelieru se Josef Bolf ohlíží přes rameno přímo do objektivu, směrem od svých postkatakastrofických temných obrazů. Při znalosti Bolfova díla může Holého fotografie díky tomu momentu evokovat ikonický snímek Antonyho Corbijna, na kterém zachytil legendární skupinu Joy Division s podobně mrazivým pohledem zpěváka Iana Curtise. Za Bolfovým portrétem následují reprodukce jeho temných obrazů s pochmurně existencionálním vyzněním. Fotografie Josefa Bolf je na sousední straně doprovázena typograficky výrazným titulkem „Josef Bolf stopuje svoji ropuchu“. 32. číslo časopisu Živel se ve své formě, grafické úpravě a způsobu použití fotografií vymyká v řadě obnoveného časopisu. Jako by se vrátilo před číslo 29, s menším počtem stran, ale zároveň v čistotě a střídmosti v zacházení s fotografií, které v rámci vydání můžeme považovat za ústřední. Umírněná typografie podle daného

layoutu a umírněné zacházení s dekorativními grafickými prvky jednoznačně odkazuje na nový Živel po roce 2009. Přesto v rámci celého vizuálního vyznění čísla lze vysledovat neklid a temnotu až katastrofických vizí ukryté někde pod nablýskaný povrch časopisu. Ve své vnitřní skladbě se 32. číslo Živlu pohybuje někde v oblasti civilní temnoty, strachu a nejistot. Jako by tyto pocity nebylo potřeba vyvolávat vizuálními prvky, nýbrž „pouhým“ záznamem skutečnosti, kterou všichni žijeme v současném světě. Fotografie mají civilní formu, opět bez postprodukční manipulace, prostě jen existují a vypovídají v duchu estetiky Živlu. Mrazivý pohled indoktrinátora Hájka na ikonickém portrétu ze zimy 2010 je toho jasným důkazem.

Obr. 30, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 134-135, Praha: Dalibor Kubík,

ISSN 1212-5644

Obr. 31, Živel č. 32, zima 2010, s. 136-137, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644

Nechci hodnotit všechna čísla časopisu Živel jednotlivě, ve svém výběru se snažím uplatňovat kritérium odlišnosti či výjimečnosti obsažené ve vybraných číslech časopisu. Živel jako takový se projevuje jako fungující a dýchající organismus, proměnlivý ve své formě, tedy i v použití fotografie a pracovním zacházení s ní.

michal nanoru: „*Vyznáváme model vedlejšího produktu. Náznaku. Když se něco dozvíš mimochodem. Nepřímo. Nepřijde k tobě někdo a neřekne ti, že poklad je pod starou hrušní. Ale posloucháš cizí konverzaci v autobuse a ty v hovoru o ovocnářství něco zmíněj. Móda vypadá jako paparazzi fotky. Rozhovor o hudbě je vlastně úvahou o smrti. Myslím, že se tomu říká poezie. Popisnost nás nikdy nezajímala. Inspirovalo nás jak používali fotky v Ray Gunu a ve Face, jak se v 90s uvažovalo o fotce v reklamě. Přestal se ukazovat produkt, ale životní styl. Postoj. Nálada. Image. Obličej hudebníka není důležitější, ukaž jeho boty. Často v tom taky bylo hledání zajímavosti za každou cenu. V obrazech i v textech.*“²⁵

²⁵ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s michalem nanoru, 2013, dostupný z: Příloha PIV

Samozřejmě, obrazový jazyk fotografií v časopise Živel se od svého počátku vyvíjel od prerafaelitské zdobnosti rukopisu a romantismu krajin odkazujícím někde k citacím vypjatých malířských výjevů malířské ikony romantiků Caspara Davida Friedricha, který Bratrstvu sloužil jako předobraz. Václav Jirásek v rozhovoru s Michalem Nanoru v Živlu č. 30: „*Bratrstvo byla přímá návaznost na dějiny umění a jejich recyklace, teď mě víc zajímá recyklace fotografického a mediálního obrazu. Ten neustálý atak krásných a atraktivních obrazů proměnil význam a roli fotografie. „Umělecká historie“ fotografie umřela s digitalizací a demokratizací tohoto média na přelomu tisíciletí. Dnes je fotograf každý. A když odejdeme od té úplně běžné fotografie k umělecké, je to vlastně z velké části jenom posun toho stejného, jen k vyhlazenější formě. Pořád to zůstává jenom loupáním perníčku. Současný trend velkoformátové fotografie není nic jiného než hezké obrazy*“.²⁶

Příchod nových autorů ke konci devadesátých let, Adama Holého a později Radka Brousila a Jiřího Hroníka sice změnil formu časopisu, ale v kombinaci s autorským rukopisem grafických designérů zůstal Živel jasně čitelný pro svou skupinu čtenářů. Noví autoři fotografií jinými prostředky a čerstvou formou posunuli vizualitu Živlu směrem ke větší pestrosti a rozmanitosti, a dovolili tak časopisu vymanit se z pasti obrazového požívání sama sebe. Výrazným způsobem se do obrazového vyznění Živlu prosadila sebeironie, která otupila friedrichovský romantický patos. Na obálkách jednotlivých čísel i ve vnitřní skladbě se postupně objevili v podobě parafrázovaných portrétů autoři Živlu, a to v podstatě od prvního čísla, kdy Václav Jirásek fotografoval jednoho ze zakladatelů Živlu Ivana Adamoviče.

V čísle 24 se pak jako pomyslný vrchol sebeironie objevil na obálce Adam Holý, stylizovaný do podoby zpěváka ikonické novoromantické skupiny The Cure Roberta Smitha. Číslo 24 bylo prvním pod vedením šéfredaktora Michala Nanoru a neslo s sebou příznačné téma Amatéri. Podstatný je ale fakt, že prakticky kterákoli fotografie z raného období prvních čísel Živlu v polovině 90. let 20. století by směle obstála díky jedinečnosti autorského přístupu fotografů i v současných temně strohých vydáních Živlu po roce 2009. Fotografie navzdory vývoji média nezestárly, a to hlavně díky jasné obsahové náplni, vyhraněnému autorství a obrazovému étosu, který je dělá nadčasovým sdělením, spolu

²⁶ NANORU Michal: Zrada temného světa, rozhovor s Václavem Jiráskem, Živel č. 30, zima 2009, s. 24-33, ISSN 1212-5644

s grafickou úpravou obsahující výrazný živelný charakter organismu – platformy Živel. Myslím si, že toto tvrzení lze i časově obrátit a tvrdit, že jakákoli fotografie v současném strohém, popisném a černobílém Živlu, tištěném na ofsetovém papíru by byla funkční součástí zdobného období časopisu v jednom z jeho prvních čísel.

Obr. 32, JIRÁSEK Václav, Živel č. 24, 2007, s. 136-137, Praha: Dalibor Kubík, registrační číslo MK ČR 7349

Jeden ze současných autorů okruhu Živlu, grafický designér Zdeněk Kvasnica charakterizuje v rozhovoru časopis takto: „*Je to systematicky propracovaný chaos. Alespoň v jeho tiskové podobě to sedí na sto procent*“.²⁷ Za symbolické vyjádření o fotografii v rámci časopisu Živel můžeme považovat rozhovor bývalého šéf redaktora Živlu Michala Nanoru s Václavem Jiráskem v čísle 30. Václav Jirásek: „*Promiň za mlčení, je to hrozná ostuda, ale nic nestíhám, ani odpovědět.... Jsem nájemný fotograf, bez závazků, názoru a času. Pomalu se učím být bez přání a vášní, zapomenout na své jméno a sny. Asi bych raději odpověděl naživo, aby to bylo upřímnější. Na psaní je čas a já mám tendenci věci ka-*

²⁷ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor se Zdeňkem Kvasnicou, 2013, dostupný z: Příloha PV

*muflovat a zamotávat. Ale v tomto stavu to nedokážu. Když se pokouším o koncentraci, skončím stejně u naprosté prázdnoty. Přemýšlím, že se jí měl pokusit definovat. Myslím, že by člověk měl fotografovat to, po čem touží, nebo to co dobře opravdu zná. Touhu jsem zadupal, tak mi zbývá už jen to prázdno. To začínám znát už hodně dobře. Musím vyfotit prázdno. Upřímné, poctivé prázdno bez ambicí.*²⁸ V kontextu tohoto citátu Václava Jiráskova, neoficiálního člena kolektivu zakladatelů časopisu, lze chápat platformu Živel jako pokus o popis a pojmenování prázdnoty v mnoha jejích podobách. Fotografie v časopise je tady obrazovým prostředkem k její interpretaci, ilustraci a v pozdějších číslech k jejímu dokumentárnímu, až věcnému popisu.

²⁸ NANORU Michal: Zrada temného světa, rozhovor s Václavem Jiráskem, Živel č. 30, zima 2009, s. 24-33, ISSN 1212-5644

4 CHARAKTERISTIKA FOTOGRAFIE V SOUČASNÉM ŽIVLU A ZAŘAZENÍ JEJICH AUTORŮ DO KONTEXTU SOUČASNÝCH PŘÍBUZNÝCH TITULŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Motto:

Do 2010

„Emancipace rezignace – nikdo už si nemyslí, že to bude dělat jako na západě, ani nechce, je internet. Bere si jen to výhodné a nachází svůj hlas. Technologie umožňují malé náklady. Clique, Komfort, Živel. Nová alternativa získává konečně společné vymezení paradoxně, až když programový ředitel Českého rozhlasu Richard Medek prohlásí, že “tato menšinová skupina není budoucností tohoto národa”.

2010

Čekání na iPad, zamykání internetových archivů. Full Moon, Tamto, BigMag“

Michal Nanoru²⁹

Reinkarnace Živlu v 29. čísle v roce 2009 přišla v období výrazných změn v celém spektru tištěných médií. Nové, snadno dostupné technologie umožnily vznik celé řady nových titulů, jako byl Komfort v roce 2008, Fool Moon v roce 2010, magazín úzce spojený s průmyslovým a grafickým designem Okolo v roce 2009, či zinový House of Cards, monografie v zinové podobě, tištěný výběhovou technologií risografie. Živel začal klást důraz na obsáhlé textové materiály, rozhovory, studie a značné množství recenzí z oblasti hudby, literatury a filmu. Grafický design se proměnil v úsporně-dekorativní vektorový styl a role fotografie ustoupila ze své autorské pozice směrem k funkčnosti v rámci celého textu a grafické úpravy časopisu. Vedle zavedených autorů (Václav Jirásek, Adam Holý, Radek Brousil) se v Živlu začínají objevovat noví autoři (Johana Pošová, Lukáš Havlena). Často jsou opět používány fotografie z internetu v nízkém rozlišení, prinscreensy, framy z videí. Charakter internetového designu ve fyzické podobě na papíru. Fotografie směřuje ke strohé popisnosti se silou reálného zobrazení. Ve své formě se obloukem vrací k prvním číslům

²⁹ NANORU Michal: doprovodný text k výstavě BigMag – Alternativní časopisy po roce 1989, 2010

Živlu, ale pouze formou a technickou precizností. Chybí romantizující stylizace a historizující tendence v obraze. Jako příklad bych uvedl portrét k rozhovoru s Petrem Hájkem, který fotil Václav Jirásek. Fotografie Hájka je mrazivá sama o sobě, technicky precizní, ale je na ní vidět zřejmý a výrazný odstup autora od fotografovaného objektu. Vytratil se jakýkoli náznak intimity, komunikace je vedena na nejnětější úrovni.

Václav Jirásek: „*Ne, to bylo období, kdy jsem měl k Živlu hodně ambivalentní vztah a Petrovi Krejzkovi jsem tvrdil, že by Živel měl skončit, a vlastně jsem Hájka vůbec nechtěl fotit, protože se domnívám, že se jedná o reklamu, která slouží člověku, s jehož názory a postoji silně nesouhlasím. Z toho důvodu mně to celé bylo proti srsti a zároveň jsem ho nechtěl fotit tak, abych ho zesměšňoval, i když ho neuznávám. Fotografie dokáže být zákeřná a tento postup jsem nechtěl použít. Petr Krejzek mě ale k focení v podstatě přemluvil a já jsem se rozhodl, že do toho půjdu. Říkám si, že fotografie je jako smrt, která si nevybírá. Přesto se snažím z každého fotografování odnést něco pozitivního, něco jako zážitek. A konkrétně tohle zážitek opravdu byl. Měl jsem spoustu focení, na které bych si dnes už nevzpomněl, ale to co se odehrávalo u focení Hájka, mám stále v hlavě a dodnes mně běhá mráz po zádech.*“³⁰

Jako druhou cestu práce s fotografií v současném Živlu vidím použití jednoduchých amatérských fotografií stažených z internetu, často od neznámých autorů. Tedy určitý grafický prvek, ale s konkrétním významem v daném tématu, který podporuje celkové grafické řešení časopisu.

Důležitým prvkem je migrace jednotlivých autorů mezi novými tituly. Václav Jirásek se výrazně zapsal v úvodním čísle časopisu Komfort svým fotografickým cyklem vraků osobních automobilů kdesi na řeckém ostrově. Adam Holý pravidelně publikuje jak v Komfortu, tak Živlu a jeho eroticky vypjaté fotografie často slouží jako podklad pro další autorské zásahy grafických designérů. Johana Pošová svými jemnými „ženskými“ fotografiemi obsáhne graficky „brutální“ Živel, minoritně nablýskaný Komfort i garážovou produkci House of Cards, tištěnou na starém risografu.

Dalším výrazným jevem je „fotografické angažmá“ autorů, kteří nejsou původně fotografové, popř. se za ně nepovažují. Teoretik Michal Nanoru, grafičtí designéři Radek

³⁰ TOMÁNEK Dušan: Rozhovor s Václavem Jiráskem, 2013, dostupný z: Příloha PII

Sidun, Marius Corradini, Jiří Karásek. Tito autoři sice nejsou fotografové, ale s fotografií zacházejí v jejím dalším zpracování v rámci média. Tato konfrontace autorů fotografů a autorů „nefotografů“ přispívá do celkové syntézy vizuální podoby Živlu.

ZÁVĚR

Časopis Živel vychází od roku 1995 dodnes (14. 5. 2013) jako periodikum s nepravidelným a dopředu neznámým datem vydání. K dnešnímu dni (14. 5. 2013) vyšlo 36 čísel časopisu.

Živel jako časopis nepředstavuje čistě fotografický titul, dokonce z hlediska grafické úpravy je zde fotografie v menšině. Přesto autorská fotografie v Živlu sehrála a sehrává důležitou roli v koncepci, formální úpravě i obsahu. Je důležitou součástí vizuální identity časopisu, který patří k ojedinělým reprezentantům specifické cyberpunkové vizuální kultury, v Čechách naprosto unikátní. Významnou roli zde sehrál fakt, že u samotného zrodu Živlu stál Petr Krejzek (Morten) sám fotograf, a od prvních čísel byli jeho blízcí spolupracovníci Václav Jirásek a Zdeněk Sokol. Fotografie v Živlu ve svých počátcích přímo vycházela z existence a tvorby skupiny Bratrstvo, což na podobu časopisu mělo výrazný vliv.

Podtitul časopisu Živel, od jeho prvního čísla, je *Overground against Monoculture*, což ideově vystihuje i formální a obsahové vyznění fotografií a dokonce i přirozený, needitorský výběr dalších autorů fotografií pro daná témata. Ve fotografii pro Živel nikdy nešlo jen o formální a technickou vytríbenost, ale spíše o určitou objektivnost a ideové souznění s duchem časopisu. A taky o toleranci k dalším prvkům v rámci grafické úpravy časopisu. S fotografiemi se v Živlu zacházelo, a dodnes zachází, především jako s funkční součástí celku. Fotografie působí v kontextu s typografií, práci rastry, inverzemi, později piktogramy a dalšími experimentálními prvky, vše je zde podřízeno celkovému vyznění, jakémusi duchu Živlu. Tedy nejde o žádnou fotografickou autorskou exhibici, ale zároveň byl od počátku kladen na již zmíněného ducha a určitou objektivnost. V tomto ohledu má fotografie v Živlu výsadní postavení, navzdory častému použití syntetického obraz, zejména v období druhé poloviny devadesátých let a hlavně pak na přelomu tisíciletí.

Po cca dvouleté odmlce vychází v roce 2009 Živel číslo 29, kterým se časopis proměňuje do formátu revue. Obsah včetně fotografií dostává černobílou podobu, tisk je na ofsetovém matném papíru. Co obsahu, Živel narostl a materiály nabraly na závažnosti. Jako příklad lze uvést rozhovor s Ivanem Martinem Jirousem v čísle 29. Fotografie k rozhovorům jsou čím dále více funkční hlediska významu, méně manýristické, spíše střídme. Přesto lze najít několik výjimečných autorských portrétů, které doprovází textový materiál. Kromě již zmíněného portrétu Jirouse, je to bezesporu Jiráskův portrét Petra Háj-

ka, či opět Jiráskova snapshotová fotografie Joel-Peter Witkin v čísle 32. Velmi silný je i portrét výtvarníka a vizionáře temnoty Josefa Bolfa, kterého pro 32. číslo fotil Adam Holý.

Časopis Živel za osmnáct let své existence reprezentuje názorový proud komunity. Některá čísla jsou dnes prakticky nesehnatelná, náklad je rozebrán. Fotografie v časopise má svůj významný podíl na tomto faktu, protože není samoučelná, ale je součástí funkčního systému. Součástí syntézy obsahu a vizuální podoby časopisu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] FLUSSER Vilém: Za filosofií fotografie. Nakladatelství Hynek s.r.o., 1994
- [2] LÁB Filip a TUREK Pavel: Fotografie po fotografii. Nakladatelství Karolinum, 2009
- [3] nanoru michal: Typografický street style a fotografie. Bakalářská práce. FSV UK, 2002
- [4] nanoru michal: Jakoby fotograf nic nedělal, rozhovor se Stephenem Shorem, časopis Živel č. 30, 2009
- [5] Revolver Revue č. 80, podzim 2010, s. 118-119, Praha: Společnost pro Revolver Revue, ISSN-1210-2881
- [6] Živel č. 1, [1995], s. 1, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- [7] Živel č. 2, [1995], s. 36-37, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- [8] Živel č. 3, [1996], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- [9] Živel č. 4, [1996], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- [10] Živel č. 6, [1997], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- [11] Živel č. 24, 2007, s. 136-137, Praha: Dalibor Kubík, registrační číslo MK ČR 7349
- [12] Živel č. 28, [2007], s. 1, Praha: X Publishing, registrováno MK ČR 7349
- [13] Živel č. 29, léto 2009, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- [14] Živel č. 32, zima 2010, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- [15] Živel č. 33, jaro 2011, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- [16] nanoru michal: Jakoby fotograf nic nedělal, rozhovor se Stephenem Shorem, Živel č. 29, léto 2009, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- [17] nanoru michal: Zrada temného světa, rozhovor s Václavem Jiráskem, Živel č. 30, zima 2009, s. 24-33, ISSN 1212-5644
- [18] nanoru michal: doprovodný text k výstavě BigMag – Alternativní časopisy po roce 1989, 2010
- [19] ADAMOVIČ Ivan: Po Silvestru přijde postmileniální kocovina, 1999. *Idnes* [online]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/po-silvestru-prijde-postmilenialni-kocovina-fa0-/show_aktual.aspx?c=990504_173831_rozhovory_toy

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1 CUDLÍN Karel, Revolver Revue č. 80, podzim 2010, s. 118-119, Praha: Společnost pro Revolver Revue, ISSN-1210-2881
- Obr. 2 Revolver Revue č. 80, podzim 2010, s. 112-113, Praha: Společnost pro Revolver Revue, ISSN-1210-2881
- Obr. 3, NOVÁK Robert. V., Živel č. 28, [2007], s. 1, Praha: X Publishing, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 4, JIRÁSEK Václav, Živel č. 1, [1995], s. 1, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 5, KREJZEK Petr, Živel č. 3, [1996], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 6, SOKOL Zdeněk, Živel č. 2, [1995], s. 36-37, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 7, KREJZEK Petr, Živel č. 4, [1996], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 8, KREJZEK Petr, Živel č. 6, [1997], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 9, SOKOL Zdeněk, Živel č. 2, [1995], s. 18-19, Praha: Dalibor Kubík, registrováno MK ČR 7349
- Obr. 10, JIRÁSEK Václav, Živel č. 29, léto 2009, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- Obr. 11, HAVLENA Lukáš, Živel č. 29, léto 2009, s. 8-9, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- Obr. 12, nanoru michal, Živel č. 29, léto 2009, s. 20-21, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- Obr. 13, POŠOVÁ Johana, Živel č. 29, léto 2009, s. 124-125, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- Obr. 14, HOLÝ Adam, Živel č. 29, léto 2009, s. 108-109, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- Obr. 15, HOLÝ Adam, Živel č. 29, léto 2009, s. 110-11, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644
- Obr. 16, HOLÝ Adam, Živel č. 33, jaro 2011, s. 1, Praha: Dalibor Kubík, ISSN 1212-5644

- Obr. 17, HOLÝ Adam, Živel č. 33, jaro 2011, s. 4-5, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 18, nanoru michal, Živel č. 33, jaro 2011, s. 24-25, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 19, BROUSIL Radeq, Živel č. 33, jaro 2011, s. 26-27, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 20, BROUSIL Radeq, Živel č. 33, jaro 2011, s. 28-29, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 21, HRONÍK Jiří, Živel č. 33, jaro 2011, s. 60-61, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 22, HRONÍK Jiří, Živel č. 33, jaro 2011, s. 114-115, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 23, HRONÍK Jiří, Živel č. 33, jaro 2011, s. 120-121 Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 24, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 1, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 25, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 44-45, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 26, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 48-49, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 27, JIRÁSEK Václav, Živel č. 32, zima 2010, s. 38-39, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 28, JIRÁSEK Václav, Živel č. 32, zima 2010, s. 112-113, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 29, NOVÁK Robert V., Živel č. 32, zima 2010, s. 124-125, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 30, HOLÝ Adam, Živel č. 32, zima 2010, s. 134-135, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 31, Živel č. 32, zima 2010, s. 136-137, Praha: Dalibor Kubík,
ISSN 1212-5644
- Obr. 32, JIRÁSEK Václav, Živel č. 24, 2007, s. 136-137, Praha: Dalibor Kubík,
registrační číslo MK ČR 7349

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Rozhovor s Petrem Krejzkem a Klárou Kvízovou, grafickými designéry a zakladateli Živlu

Příloha PII: Rozhovor s Václavem Jiráskem, fotografem Živlu

Příloha PIII: Rozhovor s Robertem V. Novákem, grafickým designérem Živlu

Příloha PIV: Rozhovor s Michalem Nanoru, bývalým šéfredaktorem Živlu

Příloha PV: Rozhovor se Zdeňkem Kvasnicou, autorem webu zivel.cz

PŘÍLOHA P I:

ROZHOVOR S PETREM KREJZKEM A KLÁROU KVÍZOVOU, GRAFICKÝMI DESIGNÉRY A ZAKLADATELI ŽIVLU

2. 3. 2013

(Petr Krejzek: PK, Klára Kvízová: KK, Dušan Tománek: DT)

DT: *Význam autorské fotografie pro Živel.*

PK: Od začátku jsme počítali, že fotografie budou autorské, že oslovíme určitý okruh lidí, s kterými budeme spolupracovat, což se i stalo, většinou to byli amatéři, kteří s námi fungovali od začátku, třeba Adam Holý. Jiná věc je Vašek Jirásek, který nebyl typický fotograf, ale od začátku tam fungoval. Jako fotograf jsem tam třeba fungoval jako i já.

DT: *Já vím, že to byla návaznost na Bratrstvo i ten rukopis těch fotografií, to bylo zřejmé. Dejme tomu od 29. Číslo jsem to nazval „reinkarnace Živlu“, změnila se tam nějak pozice fotografie, já mám pocit, že ano.*

K: Myslíš od 29, od toho černého s tím psem.

K: Změnilo se to, když jsme s tím v tom médiu začali počítat. Mělo to nějaký vývoj, první čísla nebyla až tak profesionální, ale třeba série módy 3-4. číslo Živlu, tam se to především změnilo. Tam jsme zjistili, že to je velice zásadní, že se to bez toho obrazového materiálu neudělá. To, že to od 29. čísla vypadalo tak, jak to vypadá, na jiný papír, že ty fotky můžou působit jinak, vesměs je to pořád Živel, pro mě je Živel je ten začátek, když jsme posadili Sterlinga před objektiv a on se podíval do hledáčku, to jsou pro mě zásadní začáteční fotky, to je, co ten Živel udělalo, že jsme vůbec dotáhli fotografa na místo a že se fotilo.

DT: *Nanoru tvrdí, že Živel není fotografický časopis a že fotografie nehraje zas až takovou roli. Dejme tomu od 29 to bylo vidět, že jsou tam silné textové materiály a silná grafická úprava, ...*

PK: A to bylo schválně. My jsme viděli kolem sebe Komfort, nás nutil vlastně Zilvar do toho, že lidi vůbec nečtou, že jenom vidí obrazově, že je to vizuální kultura, my jsme to udělali schválně,

DT: *Komfort jsem zakládal já..*

PK: To říkal Zilvar.

KK: *To byl asi Hype.*

DT: *A Raut. To byl totálně vizuální časák.*

KK: Teď máme ve studiu mladé lidi, a když se podívají na Raut, tak jsou konsternovaní, co že to vlastně je. Nedokážou si to zaškatulkovat. To jsme odbočili.

PK: K Michalovi. On byl ten, co chtěl, aby ten časopis byl hodně obrazový. Pak odjel a posílal rozhovory, které byly gigantické, a obrázků tam bylo málo.

DT: *Se Stevenem Shorem. To je pro mě zásadní rozhovor v kontextu českých časáků nic takového neexistuje, s takovouhle personou a takhle rozsáhlý text.*

PK: Samozřejmě, proto ten Živel je a funguje, jestli teď bude hodně obrazový, nevím, nerad bych, protože těch obrazových časopisů je hodně.

KK: To jsou mezi námi s Petrem nevyřešené dilema, které nikdy neříkáme na veřejnosti. Já se na Živlu úplně nepodílím, ale vidím to tak, že bych se mi asi hodně nelíbilo, kdyby to bylo jen o písmu, textech, je důležité, aby si to člověk přečetl, ale aby i něco viděl, v dnešní době ta listovačka je pořád....

DT: *Mně ta 29 přišla hodně zajímavá v té střídmosti, jak je to černobílé, nevím, jestli je to offseťák, ta fotka mě tam ani tak neschází, ta fotka, kterou tam má Magor, je normálně snahshotovka, jednoduchá, ale funguje v rámci typografie, bude to mít další vývoj?*

KK: Tady sedí Martin Groch. Od minulého čísla poprvé od 1995 roku má Živel jednotný layout, to si možná málokdo všiml, ale prostě má to hlavu a patu, je to první číslo, které není živelné, první číslo, které bylo od začátku do konce jako mnohem koncipované v grafickém designu, má začátek a konec, jestli si toho někdo všiml, to si nejsme úplně jistí, ale moje vize je, aby tahle linie byla ještě víc v budoucnu udržovaná....

DT: *Já tam nejvíc hodnotím tu 29. Napsal jsem tam, že Živel zestárl a zvážněl a je střídmější a je asketičtější z hlediska vizuality.*

PK: To asi má co dělat s tím, že jsme změnili formu, přešli jsme na offset'ák, to nakynulo, zvětšil se počet stran, stala se z toho revue, to byl záměr. Vytvořil se tam nějaký layout, to je v rozporu, co říká Klára, ten layout tam byl pořád, kromě těch začátečních čísel..

KK: To teda nebyl...

PK: Celé to číslo bylo věnované undergroundu, náklad byl 500 ks, to bylo rozebrané během 14 dnů, to byl záměr, aby to bylo nedostatkové zboží, ani navíc jsme neměli peníze, asi to bude sběratelská rarita, další čísla takové nebyly, byly více otevřené obrazovosti.

KK: Já si troufám tvrdit, že to je písmem, celé je to tabacem, které vypadá hodně konsolidovaně, jet o hodně konzervativní, dnes bychom to asi nepoužili...

PK: To necítíš, ale pořád to do tebe vstupuje...

KK: Ten dojem, co jsi řekl na začátku, to jsou podprahové věci, kterým normální člověk nerozumí, ale dělají ho tyhle věci...

DT: *V průběhu existence Živlu existovala nějaká strategie zadávání práce fotografům? Tak Vašek Jirásek je jasný, Sokol tak, pak přišel Adam Holý, v 29 tam má Johana Pošová detail tetování, jsou to noví autoři, Radek Brousil...*

PK: Brousil tam byl už dávno předtím...

KK: Tak šlo především o kvalitu. Chtěli jsme se spolehnout, vůbec nad tím nepřemýšlet, dostat fotku, dát ji tam, a být s tím nad míru spokojený, protože když zadáš někomu fotku, a pak se lavíruje, jestli je to tak nebo tak. Dostávali jsme fotky od lidí, se kterými se pracovalo samo, bylo to na první dobrou...

PK: Byla to i lenost, moc jsme ty lidi nehledali, byli jsme zvyklí na vlastní jména, vždycky to přišlo na poslední chvíli, a jediný člověk, který byl schopen rychle reagovat, byl Holý nebo Brousil. To bylo fakt na nervy....

DT: *Nebyl tam cílený editorský výběr, k tomuhle materiálu by to mohl být Adam, tohle by mohl udělat Radek.*

PK: To jsem zadával já ty fotky.

KK: Toho času na rozvahu, přemýšlení a přípravu nikdy nebylo. To spíš na začátku se dělaly akce, že se jelo do Polska a fotilo se....

My jsme těm lidem věřili a věříme.

DT: *Třeba Robert V. Novák to nazval, že Živel je obrazový kód. A podle toho se tam přirozeným způsobem kumulují autoři fotografií. Robert když dělal obálku Queeru, to já považuji za fotografickou, protože je to fotogram, což je regulérní fotografická technika, tu jeho považuji za fotografickou obálku. Neznám historii vzniku té druhé obálky, kterou dělal Pistora.*

PK: To je hodně zajímavý, protože to je Kaczynski, polský prezident, dal ji na obálku čísla, které je zaměřené na Queer. Je to digitální koláž. To pak byly horší. 24 – tam je zase ten oltář, to dělala Míša Kukovičová s Robertem Portelem, vytvořila pohanský oltář, dřevěný se svíčkami, to byla taky fotografie, to bylo na hranici pohanského ritu nebo nějakého sagmajstra.

DT: *Zeptám se na současnost, měl jsem rozhovor se Zdenkem Kvasnicou ohledně webu. Je to hodně radikální podoba, čerstvá okysličená krev. Proč jste si ho vybrali?*

KK: Kvasnica – to je ...

PL: To je nepřehlédnutelná osobnost.

KK: Nás vždycky když něco provokuje, jsme za to rádi, přijde někdo, kdo vypadá, jak vypadá, chová se jak se chová, a třeba mluví i o grafickém designu, což mě při prvním setkání s Kvasnicou přišlo velmi troufalé, já jsem si vůbec nemyslela, že tenhle člověk s námi bude spolupracovat, nakonec udělá web živlu, který dopadl skvěle, a teď máme my s ním začatý jiného, pro nás je Kvasnica je vítr odjinud, je to mísení názorů, co si z toho vezmeme, to si vezmeme, jeho názor a tvorba je trochu jinak, Zdenek je názorově v něčem sympatické....

DT: *My se známe u UTB.*

KK: Já se s ním znám od října, kdy byl v hospodě večírek, říkal, že dělá grafický design. Já si říkala, to si děláš srandu, co to je...

PK: Vypadá spíš, jako by porcoval maso.

KK: Nebo že hraje americký fotbal.

PK: My jsme to schválně to zadali jiným lidem, protože už jsme to dělali třikrát a já jsem chtěl úplně jiný pohled na tu věc, já jsem velmi spokojený, web funguje na vizuální bázi, moc kecání tam není, propojení s facebookem, je to škatulkování, boxy, spíš jako blok, záznamník,

DT: *Jde to přirovnat k nějakému podobně zaměřenému webu u nějakého jiného titulu, který šel podobnou cestou, nebo to vidíte jako originální věc.*

PK: Určitě to není originální. Ale já se moc nedívám na weby, nezkoumám nové trendy, to bylo na Zdeňkovi, chtěli jsme, aby tam fungovali klipy, pravý opak toho živlu, mělo by to být obrazový.

DT: *Existuje nějaká vize, v jaké formě bude Živel existovat dál – tištěný, webový, nebo jenom webový...?*

KK: Ta tištěná by byla nějaký čas ještě dobrá, jediný, co mě mrzí je, že když se připravuje tištěná verze, že by bylo fajn o ní víc vědět...

PK: A tolik nechlastat...

KK: Mně se strašně líbí na Komfortu, co jste dokázali, že to mají více jako svoje dítě. My máme Živel taky jako obrovské úsilí, nechali jsme na tom spoustu energie, zdaleka to není ještě vytěžené, mohlo by to být ještě někde jinde, mohlo by nás to živit, mrzí mne, že to ovoce, které do toho bylo vložený, z toho ještě není...

PK: Ty ses ptal, jak dlouho zůstaneme u papíru a jak přejdeme na elektronickou půdu...

KK: Já si myslím, že bychom si to měli ještě více vymazlit, mělo by to zůstat u papíru, jakmile to sklouzne do elektronické verze, i když bude sebevíc sofistikovaná, protože to,

co se teď děje s prohlížením médií na internetu, je před náma jedna velká neznámá, nebo že nás čeká velký posun, že už to nebudou jenom pdf, které se budou listovat.

DT: *Změní se v tomhle směru i pozice fotografie? Můžete to odhadnout? Přechodem na ipady se to změní?*

PK: To bude pořád fungovat.

DT: *Já si nedokážu představit, že bych pro ipadovou aplikaci fotil fotku na velký formát, a pak bych ji pracně vyvolával, snažil se o dokonalou tonalitu.*

PK: Ale to není důležitý, důležitý je to médium image.

KK: Dušan se ptá na něco, co ho trápí. Otázka to je.

PK: Mě nezajímá technologie, mě zajímá, co na té fotce je.

DT: *Dejme tomu, že příště když pro vás budu fotit, tak vím, že mi bude stačit telefon.* KK: To je trochu smutný.

PK: Vždyť jsme začínali s deskáčem, deskáčové fotky, kontakty, já jsem fotil na Magnolu, To je píčovina se tím zabývat. Telefon, jasně.

KK: Já s tím Dušanem nesouhlasím.

PK: To můžeš, jak chceš. Telefon a stahované fotky z Internetu, to jediné má smysl.

KK: S telefonem ne. Takhle to nepůjde. To se pak více pozná, kdo to umí a kdo ne.

PK: Na tom webu to můžeš mít jako krátké filmy, krátký třeba fotografie, které budou trvat 2 nebo 3 sekundy, bude tam pohyb, nebudou to statické fotky.

DT: *Právě, to budou nové formy... Rozhovor s Tomášem Luňákem, nafotím to a zároveň udělám video.*

PK: No přesně to je ono.

DT: *Neříkám, že s tím úplně souhlasím. Spíš jak to vidíte vy?*

KK: Určitě, aby se to hýbalo, to by bylo skvělý, to bych řekla, že je budoucnost, ale nějak jinak než videoklipy, nějak míň

DT: *Nemyslím ani nějaké giffy, třeba jenom mrkne, nebo si potáhne z cigára.*

PK: No jasně.

KK: To je super nápad. To nikde neříkej.

PK: To je asi nové médium fotky, krátký omezený časový interval.

DT: *To v iphonu upravíš ve photoshopu, pošleš a jdeš domů.*

KK: To ti papír neudělá. Tu práci musíš přehodit a na něco jiného se specializovat.

PK: Ta manipulace s tou fotkou, to se překrývá s ilustrací, pracuješ s rastry a různými výtvarnými věcmi.

DT: *Živel dělal jako odjakživa rastry, grafické prvky, typografie přes fotku, atd...*

PK: Ale ten pohyb, to si myslím, že by šlo.

DT: *One more thing... Jaktože jste všichni z Brna?*

PK: Klára je z Haunspalky....

PŘÍLOHA PII:

ROZHOVOR S VÁCLAVEM JIRÁSKEM, FOTOGRAFEM ŽIVLU

15. 4. 2013

(Václav Jirásek: VJ, Dušan Tománek: DT)

DT: Existuje ze strany redakce Živlu zadání pro fotografie? A pokud ano, liší se od zadání pro práci v jiných redakcích?

VJ: Nejdříve bych rád předeslal, že co se týká fotografování pro Živel, musím mluvit v minulém čase. Nemám mnoho příležitostí pracovat pro Živel. Souvisí to se změnou atmosféry od doby, kdy vznikl Živel, v současné době do Živlu příliš nevidím. Ne snad proto, že bych nechtěl, ale spíše nemám čas, není příležitost a vlastně ani nevím jak Živel jako takový funguje. To na úvod. V dobách, kdy se začínalo, to navázalo na konec Bratrstva a asi díky tomu mám s Petrem Krejzkem více specifický vztah než s ostatními autory. Čímž nechci říct, že ten vztah jako takový je „lepší“, ale Petr je velmi kreativní a dokáže navázat velmi zajímavé vztahy, z kterých vznikají zajímavé situace. Obecně musím říct, že to bylo pokračování naší spolupráce v Bratrstvu. Se zadáním přicházel Petr, ale vlastně jsme to všechno vymýšleli dohromady a to byla přesně ta věc, která mě na spolupráci s Petrem nejvíce bavila. Bylo to naprosto odlišné od jakékoli normální, chcete-li komerční práce, i s ohledem na to že se v komerční sféře objevují typy zadání, které se svým pojetím přibližují vzájemné komunikaci v rámci Živlu. Žádné konkrétní zadání práce v rámci Živlu neexistuje, spíše se jednalo o myšlenkové souznění nebo společně sdílené nadšení. Anebo naopak je to totální nula.

DT: Portrét Petra Hájka pro Živel? Vlastně ikonografická fotografie

VJ: Ne, to bylo období, kdy jsem měl k Živlu hodně ambivalentní vztah, a Petrovi jsem tvrdil, že by Živel měl skončit a vlastně jsem Hájka vůbec nechtěl fotit, protože se domnívám, že se jedná o reklamu, která slouží člověku, s jehož názory a postoji silně nesouhlasím. Z toho důvodu jsem mně to celé bylo proti srsti a zároveň jsem ho nechtěl fotit tak, abych ho zesměšňoval, i když ho neuznávám. Fotografie dokáže být zákeřná a tento postup jsem nechtěl použít. Petr Krejzek mě ale k focení v podstatě přemluvil a já jsem se rozhodl, že do toho půjdu. Říkám si, že fotografie je jako smrt, která si nevybírá. Přesto se snažím z každého fotografování odnést něco pozitivního, něco jako zážitek. A konkrétně tohle zážitek opravdu byl. Měl jsem spoustu focení, na které bych si dnes už nevzpomněl, ale to co se odehrávalo u focení Hájka, mám stále v hlavě a dodnes mně běhá mráz po zádech.

DT: *Nakolik se liší tvůj přístup v práci pro Živel a práci na základě standartního zadání? Nakolik respektuješ charakter Živlu? Robert Novák tvrdí, že v rámci titulu existuje absolutní svoboda.*

VJ: Pokusím se to definovat tak, že práce pro Živel pro mě není zadání. Já pojem zadání vnímám při jiném typu práce a znamená pro mě něco jiného. V podstatě mě vždy pro práci na Živlu oslovuje Petr, se kterým se známe od střední školy, a spíše se jedná o nějaké zapálení pro společnou věc. Někdy to nadšení dokonce má formu negace Petrových impulsů, i když s nimi nesouhlasím, pořád je tam nějaká energie, euforie. Anebo naopak to vůbec nefunguje a já v tom případě jdu od toho pryč. Takže se v případě Živlu nejedná o žádné zadání v klasickém slova smyslu.

DT: *Od kdy pracuješ pro Živel?*

VJ: Měl jsem to štěstí, že jsem fotil první cover Živlu, na kterém je Adamovič, tudíž jsem spolupracoval od úplných začátků, ale to neznamená, že bych měl předplacené místo. I později jsem se tam objevoval, ale nikoli pravidelně. Myslím, že to je dobře, že žádný z fotografů Živlu není braný jako tzv. kmenový autor. Navzdory tomu, že jsme se s Petrem poznali už na střední v Brně v 80. letech. Pak se to vyvinulo v Bratrstvo, a až listopad 89 to celé vynesl na povrch. Do té doby to byla spíše zábava. Přestalo nás to bavit v momentu, kdy se to masově dostalo mezi lidi. Opustili jsme to.

DT: *Živel bývá často označován jako nástupce undergroundového časopisu Vokno...*

VJ: Definoval bych to jinak. Vokno byla startovací plocha, ale Petr už někdy v páté třídě na základce navrhl svůj časák. Odjakživa se o to zajímal. Vokno byla pro něj a pro Kláru (Kvízovou) získat zkušenosti, jak se dělá časák. Ve Voknu si praxi vyzkoušeli, jak se vyrábí časopis. Možná je právě v práci na Voknu napadlo, že by bylo dobré vyrobit vlastní časopis.

DT: *Existovala na počátku nějaká idea, jak by měla působit fotografie v Živlu?*

VJ: Bylo to naprosto uvolněné. Spíše existovala vize futuristického nadšení pro nové technologie. Dnes už je to takové hodně okoralé, ale tehdy to byla nová energie, otevřely se nám prostory. Do země přicházely věci, o kterých jsme sice už věděli, ale které neměly volný průchod.

PŘÍLOHA P III:

ROZHOVOR S ROBERTEM V. NOVÁKEM, GRAFICKÝM DESIGNÉREM ŽIVLU

2. 4. 2013

(Robert V. Novák: RVN, Dušan Tománek: DT)

DT: Můžeš popsat úlohu fotografie v časopise Živel?

RVN: Fotografie v Živlu má výjimečné postavení ve smyslu a významu s jejím následným „zacházením“. Do její nečitelnosti vstupuje typografie, grafika. Není kladen důraz na kvalitu fotografické reprodukce ale na výsledný dojem. Přímou to souvisí se způsobem chápání formy Živlu jako obrazové syntézy. Přímou to souvisí s cílovou skupinou, která je schopna přečíst tento druh vizuality. Jde o vizuální kód.

DT: Existují kritéria pro výběr fotografií a zadání pro jejich práci pro Živel?

RVN: Neexistují. Celý titul je postaven na spřízněnosti, názorové blízkosti. V ten moment není potřeba zadání. Pokud existuje nějaká forma zadání, je výhradně na úrovni myšlenky, se kterou souhlasíte či nikoli, ale která vás podnítl k akci, tedy fotografii na dané téma. Konkrétní zadání není. Fotografii k rozhovoru s Joel-Peter Witkinem v rámci jeho výstavy jsem pořídil „momentkovým“ způsobem, na přístroj, který je mi vlastní. Ze strany Živlu neexistovalo žádné konkrétní zadání. Oproti tomu je můj návrh obálky Živel č. 28, které mělo obecné téma Queer. Použil jsem techniku fotogramu, gumová rukavice se zdviženým prostředníkem byla uklízečky od nás ze studia. Nápis QUEER je taky fotogram, z krajky. Černé. Když jsem ji kupoval v galanterii dva metry, lidi se na mě dívali jako na úchyla. Vše jsem zpracoval technikou fotogramu, klasickým procesem ve fotokomoře, následně naskenoval a v postprodukcí barvil. Logo Živlu jsem udělal žluté.

Živel je, z mého pohledu, záležitost absolutní svobody a vymezení se proti principu, bez ohledu na to, jestli se vyjadřujete textem, grafickým designem nebo fotografií, zvláště v době sílících crossoverů. Nadneseně je to ideální „knihovna na hajzl“ díky jeho vizualitě a kratším textovým útvarům. Logicky se časem sám stává klišé, požívá sám sebe. Snažil jsem se na něj zaútočit jeho vlastními zbraněmi.

PŘÍLOHA P IV:

ROZHOVOR S MICHALEM NANORU, BÝVALÝM ŠÉFREDAKTOREM ŽIVLU

29. 4. 2013

(michal nanoru: MN, Dušan Tománek: DT)

DT: *Robert V. Novák říká, že fotografie v Živlu má výjimečné postavení ve smyslu a významu s jejím následujícím zacházením, jako, že do její čitelnosti vstupuje typografie, grafika, atd., a tvrdí, že je to určitý vizuální kód, který je schopna přečíst pouze určitá cílová skupina čtenářů. Tak by mě zajímal tvůj názor na to, na postavení fotografie v Živlu.*

MN: Já nevím, jestli se to týká toho konce, protože jak víš, já tam nefiguruju od té doby, co se Živel znovu obnovil. Pak jsem byl v NY a pak jsem se už na tom nepodílel.

DT: *To vím. Ale jsi jedním z šéfredaktorů a aktivních editorů, kteří tu tvář časopisu dávají dohromady.*

MN: Jo. Ale ne v té poslední fázi. Já jsem do toho z NY nezasahoval, ani jsem u toho nebyl. Já jsem jenom posílal fotky a texty, takže jsem to vůbec neřešil. Já se může vyjádřit tak do toho posledního Queeru, do toho 28. čísla. Ale já myslím, že se to moc neměnilo. Já myslím, že důležitý je to, jak designéři k fotce jako k něčemu speciálnímu, co je odděleno od těch ostatních prvků a typografie a to, jak pracují s prostorem. V tom Živlu to tak nebylo, ta fotka neměla výjimečné postavení, nebyla obcházená, zacházelo se s ní dost surově. A proto jsme často měli i konflikty s fotografy, protože jsme neudržovali ten prostor, tu zónu kolem ní. Oni ji používali spíše jako podklad, jako něco co vytváří atmosféru, ale běží více méně pod tou typografií a pod textem, spíše než že by bylo vypíchnutý vedle nějak.

DT: *Zajímavé je, že přes to všechno, mít své fotografie v Živlu bylo pro spoustu autorů, včetně mě, hodně prestižní záležitostí navzdory tomu, jak se s ní tam zacházelo.*

MN: Myslím, že možná právě proto. To se týká i ostatních, nejen fotografů. Ale mě spíš překvapuje, že to takhle vnímáš, protože ta fotka tam nemá moc výsadní postavení. Když si to projdeš, tak jediná fotka, která tam funguje nějak prominentně, jsou ty portréty, které jsou na začátku, které jsou k těm velkým rozhovorům, kde ze začátku to většinou fotil Morten, potom Vašek Jirásek nebo Adam. A to byly fotky, ke kterým se ještě přistupovalo s jakous takous úctou, které jsou jako pěkně, dají se z toho vyndat ven, velká většina toho

zbytku je špína strašná. To jsou fotky stažené z internetu nebo vystřižený z nějakého starého časopisu, nebo obal vod žvýkačky, zmuchlaný a vytažený z koše.

DT: *Ale je to pořád práce s fotografií, to jako bezesporu ano.*

MN: Já myslím, že Živel nebyl jako speciální fotografický časopis. Klára, která udělala první číslo a která jako by nastavila ten režim, je typografka a pro ni je hlavně důležité to písmo. A to bylo celou dobu v tom živlu nejdůležitější. Vždycky to bylo před fotkou. A často to bylo i před textem.

DT: *Je zajímavé, že máš přesně opačný názor než ten Robert. Ale na druhou stranu se vyskytnou zase počiny, jak jsem se včera bavil s Václavem Jiráskem, jeho portrét Petra Hájka, který je vyloženě živlovsko-fotografickým počinem. A zároveň naplňuje duch toho titulu.*

MN: To je v podstatě tím, že Živel se dělil stejnou strukturou už dvacet let, teď už je to, a na začátku jsou ty velké rozhovory a ty maj tu prominentní fotky, který na začátku fotil na Magnolu, nebo na nějaký velkoformát Krejzek, nebo Adam a teď většinou Vašek. Ty se dají z toho i vyndat, to jsou klasický portréty, docela nezvykle kvalitní v tom celém zbytku. Jsou tam i velký hvězdy, že jo.

DT: *Takže v tom ohledu se ta fotka i nějak posunula, protože zpočátku tam byla ta rubrika o fotografii na titulní straně, kdy popisovali, jak Morten tam vyfotil muchomůrku.*

MN: No, to bylo. Ale ono se to hlavně vyvíjelo v závislosti na tom, jak se vyvíjel Petrův vztah k fotce, jak ta fotka získávala dominantnější postavení ve společnosti a ty časopisy začaly být čím dál obrazovější. Protože, když si vezmeš, že Živel začínal někdy v tom roce 94-95, což bylo ještě těsně po rautu, který vznikl jako reakce na to, že v časopisech je moc textu. Všude je moc textu. Živel ještě jel na tomhle, ale pak najednou začalo být obrázků všude dost a začalo jich být všude víc a víc. Obrázky se staly dominantním společenským jazykem a Morten, který jakoby vyšel z Bratrstva, které bylo postaveno na obraze, tak čím dál víc od toho odcházel pryč, čím dál míň měl rád obrázky, často chtěl udělat jenom textový Živel a fotku tam nechtěl vůbec.

DT: *Tak to je zřejmé i na těch současných, že od toho 29. čísla dál, ...*

MN: No, protože to je, jak to tam vzal do ruky a ještě se vymezil vůči tomu, co bylo předtím, kdy jsme se snažili nějakým způsobem o spolupráci s tou společností. A tam už se na to rezignovalo. Po tom 29. čísle jsme byli, nebo oni byli, outsideři a akceptovali to, vůbec se nesnažili tam vytvářet nějaký prostor pro inzerenty nebo cokoliv. To byla úplně jiná situace, jiný vydavatel, ...

DT: *Do toho bych tam možná ani zabíhat nechtěl, to si myslím, že by k ničemu nevedlo... Ale spíš mi připadá, z mého pohledu, já, který jsem přečetl tři knihy v životě, třeba číslo 29 mám sto chutí si raději přečíst než se dívat na fotografie. Takhle na mě působí... tím obsahem, jestli mi rozumíš, že tam je ten rozhovor s Jirousem, je tam ten tvůj materiál se Stevenem Shorem, ...*

MN: No, já myslím, že 29 je super. Že je to takový radikální gesto, to bylo docela důležité, pak už nebylo takové stejné. Kromě 32.

DT: *Ale ta filozofie zůstala, předpokládám, stejná, jako, že ti šéfredaktoři, kteří jste tam byli, jste tomu dávali dejme tomu svůj rukopis, ale všechno to bylo na stejném základě, jestli se nepletu.*

MN: To bylo, držel to Morten, který asi je nejdůležitější postava a vždycky byl, nebo zpětně je čím dál důležitější, protože je jediný, kdo tam zůstává. Já jsem byl třeba velice uctivý k tradici Živlu, já jsem to neměnil, a ta garnitura, která přišla po mě, to je zase ta stará parta. Takže jako s Mortenem, akorát si tam vždycky pustí nějaké mladé vykonávače ...

DT: *A je možné třeba z tohohle pohledu nějaké tradice, nebo ne tradice ale kontinuity toho, jak to sveřepě pořád vychází a vždycky to vypadá, že to zdechne, ale pak to vždycky znovu vyjde, tak je to možné třeba srovnat s Revolver Revue?*

MN: Já nevím, jak to funguje v Revolver Revue.

DT: *Jenom z hlediska času, protože úplně na začátku Živel a Revolver Revue měli společného vydavatele.*

MN: Já nevím, v čem by se to dalo srovnat. Revolver Revue je závislá, nebo má peníze z grantů, pokud já vím, což Živel nikdy neměl. A to fungování je mnohem jiné, Živel je mnohem živelnější, mnohem víc závisí na manických a depresivních fázích Mortena, on byl vždycky mockrát pohřbený, ale pak to Mortenovi vždycky dojde, že bez toho nemůže žít, tak ho zase vzkřísí a jede se dál. Jako s Revolver Revue se to dá asi srovnat, ale takových časopisů je asi víc, třeba Host ...

DT: *Tak ten by asi vyhrál, protože ten je asi někde z 30. let.*

MN: Jako tak tam nebyla úplná kontinuita, jako že začínal v samizdatu a pak nějak fungoval doteďka. Ty jo, já nevím, co ještě bylo takových, no Revolver Revue asi nejvíc...

DT: *A, prosím tě, poslední věc, na kterou bych se tě chtěl zeptat, a mám pocit, že je na to řada lidí citlivých, je, že Živel je označen jako nástupce Vokna. Podle tebe, je to tak nebo to tak není?*

MN: To záleží. Já třeba jsem to tak nevnímal, protože jsem tak neznal tu historii, když jsem tam fungoval, ale jako teoretik ti řeknu, že je, jako já znám tu historii, jsou to prostě lidi, který dělali Vokno v té poslední fázi...

DT: *No a to byli přece Morten s Klárou, že dělali grafickou úpravu posledních čísel Vokna... No, ale fungoval tam Longin Albert Wdowiak, který vymyslel název Živel, je to on?*

MN: Ne, ne, to vymyslel Adamovič.

DT: *Tak to já jsem se od toho Filipa Lába dozvěděl něco jiného, ale to asi ..*

MN: To vymyslel Adamovič, Živel, určitě... A Adamovič, podle mě, taky částečně figuroval ve Vokně, alespoň částečně Pak se začalo dělat Vokno 2000, což byl takový pohrobek Vokna. Vokno, ale pro novou elektronickou kulturu, ale udělali jenom tohle jedno číslo, pak se to rozpadlo, Čaroděj to opustil, protože měl jiný zájmy a na troskách vlastně vznikl Živel, protože Vokno nemohlo pokračovat tak, jak bylo, ale tyhle lidi už byli dohromady, to je něco jako Komfort.

DT: *Takže je to vlastně pořád stejné....*

MN: Že ta skupina už vlastně byla vytvořená, si to nějak vyzkoušeli a tak udělali něco, co jim více vyhovovalo. Ale ten tým a étos je voknovský, protože když se podíváš na to, co se děje od 29. Čísla a srovnáš si to s těma Voknama, tak je to vlastně úplně stejný, vlastně navázalo se tam znova.

DT: *Ale Živel vznikl na troskách Vokna.*

MN: Jako ta kontinuita je tam docela překvapivá. Jako mě to tak nikdy nepřišlo, protože mi Živel přišel jinej, jako Vokno bylo takový ještě samizdatový, no bylo zaprášený, intoušský, kdežto Živel byl barevnej a elektronicej a byl optimisticej, a byl trošku víc do popu,

DT: *Tak Vokno byli máničky ...*

MN: No byli a byly to ty 1980 a do toho vnesl Morten tu svoji citlivost pro pop, která ho bavila, a Adamovič sci-fi a tím to jako oživil, těma devadesátkama, ale to jádro toho alternativního přístupu a té revue, tak to tam pořád zůstalo. Že to docela hodně navazuje, až překvapivě, čím víc jako o tom vím, ..

DT: *Ale zároveň z mého pohledu se mi zdá, že v rámci Živlu je hodně kladen důraz i na takové vizionářsky skoro až odborné texty...*

MN: To bylo i ve Voknu ale..

DT: *Takže to má společné, asi jako v tomhle ohledu, že tam ta návaznost taky asi bude... Spíš že ten časopis dává prostor takovým materiálům ale o několik let dopředu, než skutečně na ta slova dojde.*

MN: My jsme se snažili vždycky, a ti amatéři vlastně vznikli na základě toho, jak jsme viděli kolem sebe, že je my space, že existuje lomo a že čím dál víc populární dávat prostor těm lidem a vytvářet ten „user generated“ obsah. Tohle máš teď všude a tohle bylo kolem 2004, kdy to ještě vůbec neexistovalo, ale to dělal hlavně Morten, on je vizionář, on má čich na to, co se stane. On to prostě ví nějakým způsobem, nedá se na to stoprocentně spolehnout, ale on je schopný dobře vycítit ty vlny, co se děje. Na to se dá spolehnout, prostě Morten je vizionář, to říkám bez jakékoliv ironie, bez jakýchkoliv uvozovek, prostě je to tak.

DT: *A poslední věc, prosím tě, Mondo 2000, které Filip Láb dává jako předobraz Živlu...*

MN: No to je bavilo, já jsem to nikdy nežral, protože oni četli *Wired*.

DT: *Wired se vlastně vyvinul z Mondo 2000...*

MN: Já jsem tohle nikdy nejel, protože to jsou technologie a sci-fi a to já nemám rád. Já jsem jel *Ray Gun* a *Face*, což je druhá strana. A Adamovič, podle toho bylo to Vokno 2000 ...

DT: *No mě to právě napadlo, já jsem myslel vždycky, že bylo jenom Vokno.*

MN: Ne bylo jedno číslo Vokno 2000. To bylo takový právě jako cyber, hodně technologické, oni byli cyberoptimisti, že jo, si mysleli, že ta technologie to vyřeší všechno.

DT: *Tvůj názor na další vývoj Živlu, hlavně co se týče webových stránek Živlu...*

MN: Já o tom nic nevím, já si osobně myslím, že to mělo už skončit, ale to nemůžeš použít, já si myslím, že tam můžeš použít to, že si myslím, že by se Živel měl posunout někam k současnějšímu způsobu komunikace.

DT: *Například?*

MN: Například že by měl přejít do elektronické podoby

DT: *Jako stoprocentně?*

MN: Nevím, jestli stoprocentně, ale podle mě už vůbec nekomunikuje. Já jsem skončil, protože mě to už vůbec nezajímá, já si to neotevřu, já si to nepřečtu, já si to jenom prolistuju, ale vůbec to na mě nepromlouvá.

DT: *Ale seřazené v knihovničce ty hřbety pořád nějakým způsobem fungují, ten fyzický pocit...*

MN: Mě to jako vůbec nezajímá, mám pocit, ale to jen mezi námi, že si tam Morten řeší něco se svou partičkou, v té době to bylo dobrý, když to bylo jediný.

To ti říkám, to že Živel je obžaloba tohoto světa.

PŘÍLOHA V:

ROZHOVOR SE ZDENĚKEM KVASNICOU, AUTOREM WEBU ŽIVLU

27. 4. 2013

(Zdeněk Kvasnica: ZK, Dušan Tománek: DT)

DT: *Jsi autorem webu Živlu. Existovalo nějaké zadání ze strany Petra Krejzka?*

ZK: Zadání neexistovalo, v podstatě byl jenom cíl obživit médium Živlu, a to nejenom tištěného, tak hlavně webového. A ve výsledku zadání vzniklo až následnou diskuzí s Petrem Krejzkem, Klárou Kvízovou, kdy jsme se dohodli a našli jsme řešení v tom, že Živel by neměl být standardní webovou stránkou, ale měl by se stát určitým portálem lidí, která se zajímá sférou kultury, kterou se Živel zabývá.

DT: *Takže je to posunutí koncepce od tištěného časopisu k nějaké širší, elektronické platformě, kde najde člověk texty, obrázky, videa.*

ZK: Jelikož živel nevychází s nějakou přesně danou periodicitou, a když už tak ne extrémně často, tak ze strany redakce byl zájem, aby vznikl prostor, v kterém by se daly šířit informace dennodenně a pro lidi byly ve výsledku zadarmo.

DT: *Pokud se bavíme o práci s obrazem, potažmo s fotografií v rámci webu. Můžeš to nějakým způsobem charakterizovat? Ať už myslíme printscreeny nebo autorskou fotografii.*

ZK: Tak ve většině případů na webu živlu se nedá mluvit o tom, že by tam byla autorská fotografie, tam většinou probíhají formy printscreenu, jelikož se bavíme jak o hudbě, tak o různých kulturních akcích, většinou se přebírají fotky z internetu, ale pokud se přejímá článek z tištěného média, kde autorská fotografie vzniká na míru, tak se to tam taky použije. Pokud si vzpomínám, tak teď v současné době na webu není ani jedna z fotek, který je možné vidět v printu, to znamená, že to jsou všechno printscreeny sebrané někde z internetu.

DT: *Já osobně považuji printscreeny za autorský způsob fotografie, že se s nimi nějak dál pracuje. Pracuješ s nimi nějak dál s printscreeny?*

ZK: Ano, pracuju, ale pouze s printscreeny svých věcí, takže pokud tvořím grafiku, pokud tvořím nějakou novou věc, tak při té tvorbě vznikají nějaké náhody, které se dají zaznamenávat a se kterými se pak dál pracuje, řekněme jako forma propagace, ale neberu jako autorskou tvorbu vyprintscreenované médium někde z internetu a následně využité jako nějaký obrazový materiál. To znamená, že pokud je to z autorské tvorby, tak ano, je to fajn,

je to autorská fotografie, ale pokud přijímáme věci z nevlastních projektů, tak to prostě nemůžu takto brát, je to prostě čistě jenom záznam určité chvíle, určitého plynutí času někde ...

DT: *Dokážeš si představit, že by sis vzal autorskou fotografii, která vyšla i v tištěném Živlu, dejme tomu portrét Petra Hájka od Václava Jiráka, ... že bys například tuhle fotografii vzal, pokud by se ti hodila, a v rámci nějakého printscreenu, ve webové úpravě bys ji tvůrčím způsobem použil dále a rozvedl ji do nějakých kontextů?*

ZK: Pokud bych z ní nacházel nějakou inspiraci, tak je možné, že bych do toho šel, ale už jenom to by mě nutilo oslovit autora, já sám od sebe jsem to nikdy neudělal a nikdy bych to asi neudělal, že bych si někde něco vyfotil a následně s tím pracoval, protože mě to přijde jako ošemetná věc, jelikož ten člověk s tím nemusí souhlasit. Respektuji práva těch jednotlivých lidí díky těm jejím pracím, ale samozřejmě pokud by šlo jen o nějakou fanouškovskou věc, že by se mi nějaká fotografie líbila a chtěl bych ji nějakým způsobem poupravit, ale jen za účelem toho, abych ji poslal autorovi, tak asi ano, ale dál bych to asi nešířil, že bych se s tím třeba někde vychloubal někde na internetu...

DT: *Ale Živel je fanouškovská věc....*

ZK: To ano, Živel je hodně fanouškovská věc, ale na druhou stranu jsem ještě nezažil, že by nějaký fanoušek šlel do té míry, že by redakci posílal nějaký autorský živel,

DT: *Nanoru ale a priori prohlásil, že Živel není fotografický časopis, že o fotografii tam nejde, myslím, že tím posunutím do elektronické podoby, do zivel.cz je to ještě zmocněné, můžeš ze svého pohledu nějak charakterizovat, co znamená fotografie pro Živel?*

ZK: Fotografie v Živlu je pro mě silná část článků, která ilustruje téma, rozváděné textově a teoreticky. Samozřejmě souhlasím s tím, že Živel není fotografický časopis, ale ta fotka tam hraje silnou roli, fotky jsou natolik specifické a od poměrně dost vyhraněných autorů fotografie, že samy o sobě fungují jako autorské dílo, které právě pro mě dokresluje samotný článek, to znamená, dodává mu určitou sílu, kterou by možná bez té fotky neměl.

DT: *A dokážeš si představit, že bys v živlu použil fotografii dejme tomu Jana Šibíka?*

ZK: No, to nevím. Na jednu stranu bych do toho možná šel, protože by to fungovalo jako pěst na oko, ale bojím se, že tam by asi bylo trochu potřeba do toho sáhnout graficky, nemyslím tím jako něco dokreslovat, ale třeba udělat z toho nějaké výseky...

DT: *Ale pracoval bys s ní, neměl bys s tím nějaké problémy...*

ZK: No podle toho jaká, ale už ze samotného stavu, bojím se, že by na to nikdo ze Živlu přistoupil...

DT: *Kdo by na to nepřistoupil, Jan Šibík?*

ZK: No, bojím se, že to je jedna možnost, a bojím se, že Petr Krejzek by s tím taky nějakou chvíli bojoval.

DT: *A byl by to problém čistě etický nebo morální, nebo problém z hlediska vizuality, fotografie, které fotí dejme tomu Jan Šibík, nebo další autoři, Jindřich Štrejt, toho bych v Živlu viděl hrozně rád...*

ZK: Já si myslím, že tam jde o Petrovo nebo redakční ego, které Živel má a díky kterému je Živel tak silný. Myslím si, že kdyby to bylo použito v nějaké formě parafráze, nebo ironie, satiry, tak by do toho redakce šla, ale nevěřím, že by přímo tyto autory oslovili na to, aby pro Živel nafotili fotografie, to by asi fungovalo spíš na bázi nějakého vybrání z jejich databáze fotek a následně použití, ale nedokážu si to představit, jako fakt ne, ale já osobně za živlem vidím třeba Adama Holého, který pro mě jako dost vytváří tu fotografickou tvář Živlu...

DT: *Ale Adam Holý pro ně fotí už od konce 90. let, de facto od začátku, dejme tomu, že to je kmenový fotograf Živlu, a to není možné brát donekonečna, to je jakoby jedna poloha, jsou to autoři, kteří fotí pro živel, jsou s ním spřízněni ...*

ZK: Já si myslím, že na to aby Živel experimentoval s fotkou, na to jsou oni až striktně vojensky přísní, jak ta fotografie asi má působit. Víím, že asi docela hezky experimentuje s tou ilustrací, která v Živlu také docela funguje, a pokud víím, tak v těch posledních číslech se ta ilustrace hodila do ekvivalentu s fotografií, kdy jsou články, kde není fotka vůbec, a je tam jenom ilustrovaný obraz a zase naopak je fotka bez ilustrace, takže tam vidím tu možnost hraní si s formou, s vizualitou. Ale bojím se, že Živel ani nechce měnit ty fotografie, kteří tam fungují, protože ta vizualita té samotné věci je poměrně dost důležitá.

DT: *Živel si našel mimo jiných oblastí tak i v rámci fotografie si našel vlastní polohu, kterou měnit nechce, respektive, že našel lidi, s kterými si rozumí a které měnit nechce.*

ZK: Takhle to na mě působí, že to přesně takhle funguje. Jinak nevidím jiný důvod, proč by se to nemohlo změnit, jako když už by to mělo být jinak, vždyť právě ta poloha té hezké syntézy fotky s magazínem, grafikou, obsahem je přesně důvod, proč to je tak.

DT: *Takže na první pohled Živel z hlediska názvu živel, z hlediska formy, kdy to je na první pohled poměrně košatá grafická úprava, velmi zásadní obsah, obsáhlé rozhovory na zá-*

sadní témata, atd., ale je to velmi funkční systém, do kterého ta fotka zapadá, ale je to prostě věc, která tam má svůj význam, dejme tomu od..do, ale dál už ho nepřekračuje, je to možné takhle to jako říct?

ZK: Tak pro mě ta fotka vždycky jako dokreslovala ten článek, a já si myslím, že v některých konkrétních případech by tak ani článek sám o sobě nefungoval, kdyby tam fotka nebyla, protože to vytváří jako určitý obraz čtenáři. Z vlastní zkušenosti vím, že některá ta témata byla brána čistě ironicky, díky těm fotografiím se až posléze pochopilo, že to není výmysl někoho, ale že je to naprosto reálná věc, nějaká subkultura, což byli Nappies v některém čísle, pokud vím, kdy ty fotky to nějak podtrhly a daly tomu ten punc toho reálu.

DT: *To byly fotky čeho?*

ZK: To byly fotky nappies, což je taková subkultura lidí, která si bere plenky a užívá si to, to vím, že zrovna jsem to s Krejzkem řešil, protože mě zajímalo, kdo ty fotky dělá, a vím, že to napůl byl Adam Holý a napůl to bylo ze soukromé sbírky jednoho z těch členů té subkultury.

DT: *Pokud se vrátím k tomu webu, bereš to z tvého pohledu tak, že Živel přestává být, nebo se posunul z čistě tištěného média do nějakého širšího konceptu díky webu?*

ZK: Tak já doufám, že díky tomu webu nejenom se dodržel plán, tak se poměrně striktně řeklo, že se bude plnit a že se bude plnit v určitých termínech. Takže ty informace proudí k lidem poměrně dost často a intenzivně. A tím, že byl požadavek, udělat to jako přímou komunikaci nejenom webově, ale i prostřednictvím sociálních sítí, tak se Živel poměrně rychle rozrostl o velkou škálu fanoušků, kteří ty články čtou, což víme ze statistik. Rozšíření toho média proběhlo na sto procent. Já jsem za to rád, že to tak funguje. Já jsem se obával ve startu, že to tak nebude fungovat, protože lidi nebyli zvyklí chodit na živel.cz, protože se tam nic neobjevovalo. Víím přímo od Petra a od L. P. Fíše, že články se tam přidávaly tak maximálně jednou za měsíc nebo za dva, a to ve formě nadpisu, perexu nebo jedné fotky. Tím, že jsme si vydupali tu nutnou úpravu fungování toho režimu, tak si myslím, že ten to jenom podpořil. Navíc si myslím, že z řad Živlu nápady, který to jenom oživují, komiksy, CD přehrávač, archiv starých čísel. Myslím si, že je dobré mít zachované úplně ty prvotiny, které má málokdo u sebe, takže se tam bude vytvářet funkční systém, který snad ty lidi bude bavit dál a bude dál vytvářet něco víc, aby to médium neumřelo.

DT: *Takže Živel je funkční systém.*

ZK: Podle mě jo.

DT: *Jako že díky tomu webu, nebo nejen kvůli webu, ale že ten nový web udělal ze Živlu funkční systém, je to možné takto říct?*

ZK: Našly se věci, o kterých se dá psát. Z rozhovorů vím, že byl vždycky problém najít obsah Živlu, teď se díky strategii plnění nejen intenzivně vyhledávají témata, ale je snaha i autorsky psát o nějakých věcech, celkově si myslím, že se to rozrostlo, někde, kde si myslím, že by ten živel bez toho popudu plnění toho webu jako by nebyl. Uvidíme, jestli se to udrží déle, protože teď jsou všichni nadšení z toho nového webu a plní to tam, takže uvidíme za rok, bude zajímavý to probrat zpětně.

DT: *A podle tvého názoru forma webu nakolik vychází, nebo nakolik je propojena s Z tištěného časopisu, s zacházením s grafickým designem, fotografií...*

ZK: Tak na webu je striktně dané jak ty fotky mají vypadat, jaké mají mít rozlišení, což v tištěné podobě tak není, tam si s tím můžou hrát. Na webu je to přesně daný rozměr, nikdy ta fotka nebude dvojnásobná, nikdy se v ní nebude dát scrollovat. To možná vznikne, až se to celé nějak probere a nahodí se nějaký rámeček, tak se možná začnou hledat určité typy rozšiřování. Ale jinak tištěná forma není s webem spojená jakoby v ničem, web má svoje témata a svoje články, tištěná forma má svoje články, a v tom tématu vnořený články, který se řeší, myslím, že to propojení až na anotaci nového článku tam není.

DT: *Ty jsi autorem formy, výtvarné formy, webu, obsahově ho plní kdo?*

ZK: Obsahově ho plní Krejzek, Morten, L. P. Fish plus samozřejmě asi tam občas něco přidáme my, protože Krejzek říkal, že by byl moc rád, kdyby se tam probírala témata z výtvarného umění, protože oni hlavně hudbu a tu sféru takového „lifestylu“, ale myslím, že nejhlavnější je tam LP Fish, jako v tuhle dobu...

DT: *Protože předtím tam byl Nanoru, Adamovič a za tím vším stojí Morten.*

Takže jestli tomu dobře rozumím, protože já tam potřebuji dát nějakou zkratku, je možné říct, že to je to systematicky propracovaný chaos.

ZK: Já si myslím, že i jo. Aspoň v tom tisku to sedí na sto procent, na webu byla bohužel striktnost stránky daná formou, tím, že se řeklo, že to bude portál, tak tam ten chaos je tam udělaný trochu uměle, protože se tam musí fungovat v určitých rámcích, které porušovat nejdu, protože by to bylo nefunkční, ale podle mě ta tištěná forma toho magazínu na tohle sedí, možná že je ještě trochu umírněná, dokážu si představit, že by to mohlo být posunutý ještě trochu dál....

DT: *Jakým směrem?*

ZK: Že to mohlo být ještě větší chaos, protože když si vezmu to poslední číslo, tak dřív byl Živel specifický v tom, že každý článek byl editován jiným grafickým designérem, takže spojení x článků v jednu tištěnou formu dělalo chaotickou úpravu v sazbě, v layoutech, v použití fotografie. Teď se to celé asi unifikovalo, protože se řeklo, že celé číslo bude editovat jeden grafik, a vím, že oni se snaží o udržení určité variability layoutů, nevím, jestli se to přímo podařilo, vzniklo tam takové uhlazení, které pro mě není příjemné, já bych šel asi opačným směrem, trochu to ještě to víc rozstřelit, protože to si o to přímo říká, ale to je můj subjektivní názor.

DT: *Od jisté doby dělá živel více obálek, bavil jsem se s RVN (Robert V Novák) o tom, že on dělal to Queer číslo na konci nebo těsně po roce 2000, jednu obálku dělal on, jednu Marek Pistora, není to možné ještě dál to rozšířit, že by byly třeba dva weby Živlu...*

ZK: To by bylo úžasné, kdyby ve výsledku se co měsíc změnil komplet vizuál a komunikace v rámci webu, akorát si nedokážu si představit, jak moc by to fungovalo u lidí a hlavně u nás výtvarníků, protože vymýšlet neustále nějaký variability je v podstatě nereálné. Vymyslel se tam systém pozadí, co mě na tom baví, že co týden je oslovovaný jiný grafik nebo umělec, který vytvoří pozadí na web Živlu, tím se dělá variace webovky, aby nebyla strnulá, protože my jsme v té první fázi jeli na škálu barev, protože pro mě byl živel vždycky postavený na grayscalem printu, na určitým monochromu a využití té škály té černé byl komplet zapracovaný, ale potom jsme se ve výsledku domluvili, že by bylo fajn to nějak oživit, takže jsme vytvořili takový menší script, který funguje tou variabilitou pozadí, které tam pokaždé nahrává někdo jiný, a tím se aspoň trochu mění ta vizualita toho webu samotného....

DT: *Kdy se ti poprvé dostal Živel do rukou?*

ZK: Myslím, že to bylo někde na té střední škole, 2002 – 2003, kdy jsem se začal více zajímat o grafiku a uměleckou sféru, tak si pamatuju, že mě někdo na nějaké vernisáži mi někdo Živel donesl jako ukázkou té správné tvorby v rámci šíření informací. Tehdy jsem se zajímal o hudbu, tím, že jsem z Brna, tam byla poměrně dost silná klubová scéna, taková elektronika a živel mi poskytl dost solidní základnu v tomhleto...

DT: *A poslední věc, michal nanoru prohlásil, že Živel je Krejzkova obžaloba tohoto světa. Jak to vnímáš ty? Jaký je tvůj pohled?*

ZK: Já si myslím, že Živel je Petrovo je totální osvobození od toho hnusného živobyčí, které všichni musíme dělat, takže je to uvolnění se a ukázání té tváře, kterou Petr v sobě asi

má, a to co vím z rozhovorů s ním to co řekl Michal Nanoru se nedá asi říct líp, protože to přesně vyznačuje tu revoltu, kterou Petr v sobě má, kterou se do Živlu snaží dostat...